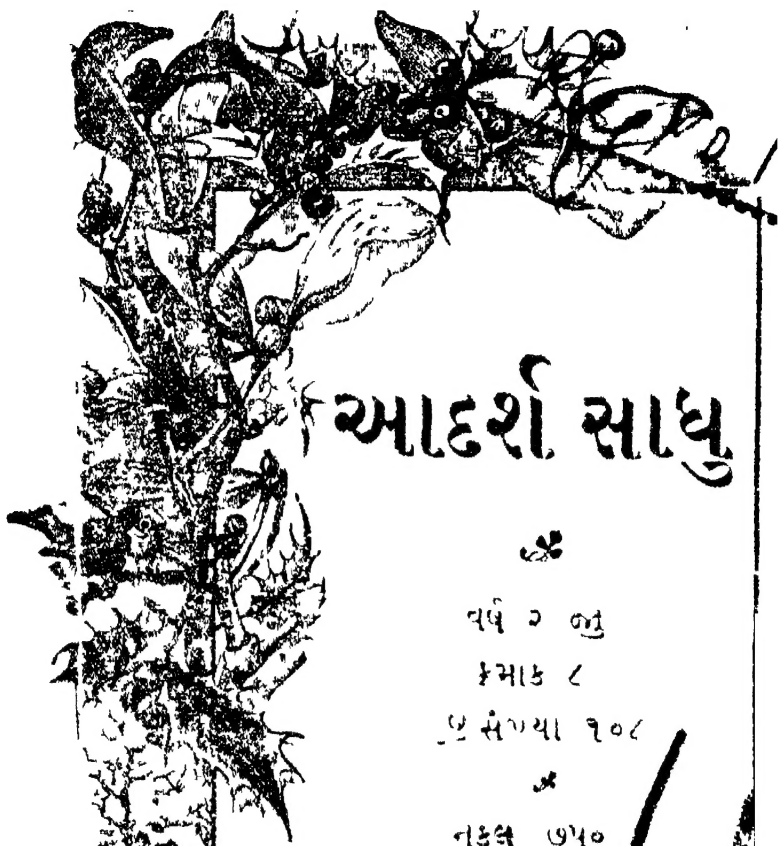

૧૪૫૪૨

આદર્શ સાધુ

વર્ષ ૨ જી

ક્રમાંક ૮

૫ સપ્તાહ ૧૦૮

નકલ ૭૫૦

મને ૧૯૨૯

સં ૧૯૮૫

મૂલ્ય ૦-૪-૦

માર્ગ વ્યય જીવું

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૫૪૩ વર્ગિક

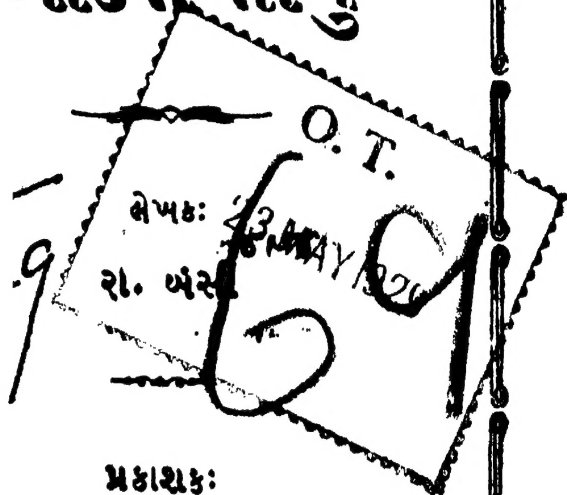
પુસ્તકનું નામ ૨૧૧૬૨૬ સાધુ

વિષય ટ- : ૬

શ્રી જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યપ્રચારક કાર્યાલય

ક્રમાંક ૯

આદર્શ સાધુ

પ્રકાશક:

શ્રી જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યપ્રચારક
કાર્યાલય-કલોલ.

મુદ્રણસ્થાન: આદિત્ય મુદ્રણાલય રાયખડ: અમદાવાદ

મુદ્રક: બલ્લાલ વિશ્વનાથ પાઠક.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ

નિવેદન !

૧૧૦ મો ૧૧૧ શાહ અને કવીત્રી ન્હાનાલાલની દ્રષ્ટિથી આલેખાયેલું આ શાબ્દિક ચિત્ર ‘શ્રીખંસી’ ની લેખીનીની પ્રસાદિ છે અને કાર્યાલયના આઠમા ક્રમાંકથી જ્ઞાર પડે છે.

ભાઈ ખંસીએ લખેલું પ્રથમ પુસ્તક ‘આદર્શ જૈન’ અમોએ જ્ઞાર પાડેલું સારે તેનો દૂર સમય-માંજ જલ્દી ઉઠાવ થશે તેવું અમોએ સ્વપ્ને પણ ધારેલું નહિ પણ અમો આજ જોષએ છીએ કે હાલનો યુવક સમાજ પોતાના સાહિત્યનું પુનર્વિધાન કરવા અતિ આતુર થઈ રહ્યો છે. ‘આદર્શ જૈન’ નું વાંચન ‘યુવક વર્ગે’ જ મુખ્યત્વે કર્યું છે.

ભાઈ ખંસીએ આ પુસ્તક લખી સમાજ અને અમારા ઉપર એક મોટો ઉપકાર કર્યો છે તેમ સાહિત્ય સેવામાં પોતાનો સુંદર ફાળો નોંધાવ્યો છે. અમે જરૂર ઇચ્છીએ છીએ કે ભાઈ ખંસી પ્રતિદિન આવાં અપૂર્વ પુસ્તકો જ્ઞાર પાડી શિથિલ સમાજને ચેતનવંત બનાવે. અને સમાજમાં જે નિષ્ક્રિયતા પ્રવર્તે રહી છે તેને દૂર કરી પ્રગતિમય વાતાવરણ બનાવી કર્તવ્યક્ષેત્રમાં આગળ ધપાવે.

હવે પછી જાણ સુશીલે લખેલું ‘અર્પણ’ પુસ્તક છપાશે. દિલગીરી સાથે જણાવવું પડે છે કે કાર્યાલયના બીજા વર્ષના માત્ર સોળ મેમ્બર થયા છે. સાહિત્ય સેવા કરવાનો જોનો મુખ્ય સિદ્ધાંત છે તેને વારંવાર નાણાંની અપીલ કરવી પડે તે તો સાહિત્ય રસિક સજ્જનો માટે તો વૃણારપદ કહેવાય. આ વિષયમાં આટલો ઇસારો માત્ર બસ છે.

વૈજ્ઞાનિકને લગતાં પુસ્તકો લખી મોકલવાં લેખકોને વિનંતિ છે.

શ્રી કેળવણી વિદ્યોત્તેજક ડૉ. ખોલેલું છે તેમાં દાનવીર મહાશયે પોતાનો હિસ્સો હસ્ત ક્યારે લખાવશે ?

દરેક જૈન માત્રની ફરજ એ છે કે :

૧ આ કાર્યાલયના મેમ્બર બનવું.

૨ પ્રસંગોચિત આ કાર્યાલયને મદદ કરવી.

૩ કાર્યાલયનું સાહિત્ય ખરીદ કરી વાંચવું.

અંતે આ કાર્યાલયની પ્રગતિ પ્રસિદ્ધિ વધે અને સમાજમાં સાહિત્ય પ્રેમ પ્રબળ થીવી પરમકૃપાળુ પર-માત્મા કને પ્રાર્થના કરી અમે અત્રે વિરમીએ છીએ.

કાર્યાલય બોર્ડિસ (શ્રી જૈન સંસ્કૃત સાહિત્ય-કલોલ તા. ૨૫-૪-૨૬) પ્રસિદ્ધ કાર્યાલય.

નજર ફેંકશો ?

ચાન ભંડાર	૧-૮-૦
સુદાસીની	૦-૩-૦
હેમવતિ	૦-૩-૦
કાંઈમલી	૦-૪-૦
સ્વર્ગ જયંતિ	૧-૮-૦
વૈરાગ્ય શતક ઉત્તરાર્ધ, પુર્વાર્ધ	૫-૦-૦
સામાયિક સૂત્ર સંવાદ સંક્ષિપ્ત	૦-૧-૧
આદર્શ જૈન	૦-૪-૦
મહાવીર જીવનરેખા	૦-૩-૦
આદર્શ સાધુ	૦-૪-૦

માર્ગ વ્યય જુદું

સંખ્યા:

અંગજી હરજીવન ચીતણીઆ

જૈન સુકસેલર માંગરોલ—કાઠીઆવાડ.

અમદાવાદમાં પુસ્તકો મળવાનું અને શુદ્ધતાથી
મુદ્ર સુધરાવવાનું ખાત્રી લાયક સ્થળ:—

વાડીલાલ કાકુલાઈ સંઘવી

સારંગપુર તળીયાની પોળ

અ મ દા વા ડ

જુજ નકલો સોતીકમાં છે:

૧ આદર્શ જૈન	૦-૪-૦
૨ મહાવીર જીવનરેખા	૦-૩-૦
૩ આદર્શ સાધુ	૦-૪-૦

લખો:—

૧ શ્રી જૈનસસ્તું સાહિત્ય પ્રચારક કાર્યાલય
કલોલ

૨ મંગલજી હરજીવન ચીતલીયા, જૈન બુકસેલર
માંગરોલ-કાઠીઆવાડ

એક અભિપ્રાય.

ખીળ મંતવ્યોમાં આહે તેટલા મતભેદો હોવા છતાં જૈનોના ત્રણે ફિરકાઓ જેમાં એક વ્યાસ પીઠ પર ઉભા રહી શકે છે તેવાં સાહિત્યનું સંશોધન પૂર્વક પ્રકાશનકાર્ય કલોલનું જૈન સસ્તું સાહિત્ય-પ્રચારક કાર્યાલય આજે કરી રહ્યું છે તે સર્વથા અને સર્વદા ઉત્તેજનને યોગ્ય છે.

માવજી હામજી શાહ

મુંબઈ-પાટકોપર

प्रस्तावना.

અમૃત યાત્રી

જીવનના પૃષ્ઠે પૃષ્ઠમાંથી આત્મસૌહાર્યનાં શીતળ રસભર્યાં ઝરણાંઓ વહાવતાં એ પ્રાચીનકાળનાં મધુર ઋષિમુનિઓ, અબધૂતો, યોગીઓ ને સાધુસંતો આજે ક્યાં છે ? ક્યાં ગયા એ ગુલાબી યૌવનથી ચક્રોચક્ર ભરેલા 'બ્રહ્મચર્ય' ની સાક્ષાત્ મૂર્તિ શા સુંદર દેવાંશી રહેરાઓ ! આર્યાવર્ત્તની એ અમોલી અપત્તી રીસાઈને શું ચાલી જ ગઈ ? અહા ! એ હસતાં બુલબુલો શું આ બગીચામાંથી ઉડી જ ગયા ? કોઈ કહેશે ? ક્યાં ચાલી ગઈ એ બધી લગ્ય ભાવનાભરી તેજસ્વી માનવમૂર્તિઓ !

ખરેખર, એ ચેતનમૂર્તિઓ આજે અલોપ થઈ છે: દૂર, દૂર.....અતિ દૂર, કાળના ગર્ભમાં વિલીન થઈ છે. સાપ ગયા ને રહ્યા માત્ર લીસોટા.

હજારો હૃદયને હચમચાવે એવા પ્રતાપી
 અક્ષિતત્વની—સાધુતાની કલ્પના ચ કરતાં આજે
 કંપ ચડે છે: કોઈ તેજસ્વી આત્માનાં નૂરની
 ઝાંખી કરતાં બુદ્ધિ ‘ખીચારી’ ઠરી જાય છે.
 કોઈ કાલ્પનિક પ્રબળ પ્રકૃતિના સાધુ—પુરૂષની
 આત્મશક્તિઓને ઉછાળા ભારતી જોઈ ચક્રુઓ,
 હર્ષને બદલે શરમની મારી નીચી કાં નમી
 જાય છે ? કારણ ? આજની ભૂમિ પોચી છે:
 ભાવનાને ખીમારી ચોંટી છે. ‘આદર્શો’એ આંખ
 ગુમાવી છે, ચારિત્રમાં મોટા ‘ભગંદરો’ પડ્યાં
 છે. વિચારોમાં વિકૃતતા ઉતરી છે, ‘સેવા’
 માં સ્વાર્થનો ભોરીંગ પેઠો છે. પરોપકારમાં
 પાખંડી દૈત્યે થાણા જમાવ્યા છે. અને
 આચારમાં મોટું શૂન્ય ૦ ચીતરાયું છે !
 ખીચારી કલ્પના કાંપે નહિ તો શું કરે ?
 બુદ્ધિને થાક ન ચડે તો ખીજું થાય શું ?
 અને દૃષ્ટિને કયો પ્રકાશ દોરવા સમર્થ હોય !

ગયું....ગયું...એ નૂર ગયું...એ ચમકારા
 કરતી કાંતિ ચાલી ગઈ....કોમળતા ગઈ....
 કઠોરતા રહી...વ્રજતા ગઈ જડતા રહી...

ચૈતન્ય ગર્ભ...જડ ખેખું....મડદું પહી રહું.
 સાપ ગયો....લીસોટા રહ્યા: આત્મા ગયો....
 પુણ્ન પહી રહું: ભાવના ઉડી ગઈ,....ભાટાઈ
 ખીલતી રહી, આદર્શો આશ્રમી ગયા ને દીક્ષાનાં
 આશ્રમીયા રહ્યાં...રે સાધુતા ગઈ....અને
 શઠતા, સાધુતાને નામે ફવાબથી વિચરવા
 લાગી; શાસ્ત્રો ને સ્મૃતિઓ લોહી ઝડતાં
 શસ્ત્રો રૂપે વપરાવા લાગ્યા, ત્યાગ ગયો વેશ
 રહ્યો. સ્વામિભક્તિ ગઈ, ધનાવટ આવી. અંત-
 રની સુવાસ ગઈ, ઉપરથી ‘પ્લાસ્ટર’ કરવાની
 ચાલાકી ઉતરી, આત્મશાંતિ-સ્થિર શાંતિને
 સ્થળે સ્મશાન શાંતિ જન્મી, ચોદ્દાની મુદ્દ
 કૌશલ્યતાને સ્થાને ખૂનીની નખખાઈ ઉભરાવા
 લાગી ! પરમસિદ્ધિનાં મુરખાઈ પાતરાનાં
 મીઠાનોથી પીગળી ગયાં, સમ્યક્ત્વની વાતો
 વેરાળી રામોનાં વેપારની એક વસ્તુ બની, ધર્મ
 .... નાં સંગીતમાં બગલા વૃત્તિએ વાસ કર્યો,
 સાધનાનાં ગમનવિહારી વિચરે પૌથીઓની
 જાણેમાં જકડાયા. ‘સિદ્ધ’ ને સહાય મૃત્યું
 પછીની જ પ્રદર્શનની ચીજ તરીકે બેવા બેવી

ચીજ મનાઈ, આ જીવન સ્વર્ગ કે જીવન-
મુક્તની કલ્પનાય અભડાવતી લાગી, અને
આધ્યાત્મિક દશા, એટલે બાળકનાં બેટલી
સરળતા, નિર્દોષતા, નિખાલસતા ને સ્વ સ્વ-
રૂપમા 'રમણુ' કરવાની દશા તરીકે ન સ્વી-
કારતાં કેવળ રોતલ-રડતી સુરતોને 'આધ્યા-
ત્મિક પ્રતિભાઓ' તરીકે પૂજા કરવાની ઘેલછા
રે....મૂખાઈ જન્મી....સાધુતાની ફૂલવાડી
કરમાઈ ગઈ.

આ દશા શું અસહ્ય નથી ?

જગત આખાને પોતાનું....અને પોતાથી
ભરેલું માનનારા એ સાધુસંતજનો આજે
પોતપોતાનાં અલગ વાડા રચીને તેમાં
ગોંધાઈ રહ્યા છે. પંથ અને ગરબોની ગટરમાં
-એ ગટરોની હરનિશ આલ્હુ સ્મૃતિમાં પોતાના
આત્મ તેજ હથેતાં રહ્યા છે: અને સંસારને
કે સંસારી વાસનાઓને 'રામ રામ' કરી
છૂટેલા એ અલખરામો-મુનિવરો બીચારા
હિંમતનાં યોગાનમાં આવી વસવાને બદલે
આય: તુચ્છતાની ગણી કુંચીઓમાં કંગાલ

નાચ કરતાં જોવાય છે. મિથ્યાભિમાનના ઉક-
રડાંઓ ખોદવા પાછળ કુકડાંઓ ચોંટી પડયાં
છે: ‘ઉર્ધ્વ’ ગમન ’ની પ્રતિજ્ઞા લઈને સંસા-
રથી દૂર પડેલા, આજે બહુ જ શાંતિપૂર્વક
અધોગમનનાં અખતરાઓ આદરી બેઠાં છે.
કેવળ ઉપર ઉપરની ક્રિયાઓ કે સપાટીપરની
દોડા દોડીમાં ‘અંદર’નાં ઉંડાણને સ્પર્શ ન
થઈ જાય તેની સંપૂર્ણ કાળજી સાથે જીવન
અને જીવનનાં સુંદર તત્વોનો નાશ કરી રહ્યાં
છે. આજનાં સાધુઓ—કહેવાતા સાધુઓમાંથી
સેંકડે દેહ ટકાની આજ દશા !

શાંતિનાં હિમઝરણાંઓ તેમની તામસિક
પ્રકૃતિની આગળ આગળ ટકી શકતાં નથી.
એટલે અશાંતિનાં દાવાનળ નીચે તેમણે સદાય
શેકાવું જ રહ્યું. ગમે તે વાસના કે લાગણીઓ
આવી તેમને ગમે ત્યારે વીંધી શકે તેથી
સાધુતાને તેમનાં હાથે વિંધાવું જ રહ્યું: સંસા-
રીઓ પોતાનાં વ્યવહારથી વિરામ લઈ શાંતિ
લેવા એ મૃગજળ શા દેખાતાં આંખાઓની
છાંયા નીચે જાય ત્યાં તો બાવળીયાઓનાં કાંટા

લોંકાય ને વધારે સંતાપે: કંચન અને કામી-
નીઓનાં કહેવાતાં ત્યાગી પાંચ મીનીટનાં એકાં-
તમાં એકાદ યુવતીનાં કટાક્ષથી ધાયલ થઈ
જાય ! કંચન અને પરિગૃહ ત્યાગનો Show
ખાનગી સ્થળોમાં સંઘરાયલાં કપડાં કામળનાં
ભરેલાં પટારા, પોથાંનાં ઢગલાંઓને જમે ખાણુ
ચીતરાયલી મોટી મોટી રકમો છૂપાવવા મિથ્યા
પ્રયત્ન કરે ! ‘સમભાવ’માં રહેવાની ઘોર પ્રતિજ્ઞા
પણુ રહેજ ટીકાથી આકાશ પાતાળ ફેાડી નાંખ-
વાની ગર્જના કરે. ક્ષમાં એનાં જીવનમાંથી
ચાલી ગઈ છે. કારણકે ઉદારતાનો દુષ્કાળ
પ્રવર્તે છે: ‘અંદર’નાં તેમ જ બહારનાં બન્ને
પ્રકારનાં કલેશો વચ્ચે તે સડે છે જેથી તેનાં
જીવનમાંથી આશ્ચર્ય તત્ત્વ લગભગ આલોપ
થયું છે:

પુસ્તકો પુસ્તકો ને પુસ્તકોમાંથી જ
જ્ઞાન મળે અને પુસ્તક-પોથાં સિવાય જ્ઞાન
નહિ, આવા વિચારની ખાલાવસ્થામાં એને
‘જીવન’ નામનાં પુસ્તકને વાંચવાની બહુ
ઓછી પરવા છે. ચારિત્રનાં ‘હરફ’ વગર

પુસ્તકનો પ્રારંભ થઈ શકે નહિ કે માનવતા વિકસી શકે નહિ, એ વાત તેને આજે મંજુર નથી, અને કદીય પોતાની બાહ્ય પ્રવૃત્તિને થંભાવી, ઘડી ભર થંભાવી પોતાની પ્રવૃત્તિની ચોગ્યાચોગ્યતાનું નિરિક્ષણ કરવા તેને ‘આત્મ મહુલ્લી’માં પેસી વિચાર સરખો કરવાનો વિવેક નથી સૂજતો.....રે.....આ સાધુતા..... કયાં મહારી એ કાલ્પનિક સાધુતા ને કયાં આ ?.....રે.....કલ્પનાના સાધુ.....ફર રહેજે આના સ્પર્શથી.....!

વિશ્વનો વિશાળ વાયરો છોડી સાધુઓ-ત્યાગીઓ-અલખો કે કહેવાતા અબધૂતો પણ કુવાનાં દેડકાં જેવી મનોવૃત્તિ ધરાવે, મીઠાશ-ને બદલે ઝેરનાં કૂવારા ઉડાડે, શાંતિને બદલે અશાંતિનાં આંદોલનો ‘પોતા’ માંથી ઉપજાવે અને ન તો પોતાનું સાધી શકે કે જગતને ‘સાધુતા’નાં માર્ગે વળવાની પ્રેરણા કરી શકે તો તે સાધુ જીવન, એ મિથ્યા જીવન છે. અ-સાધુતાનું આબાહ લક્ષણ છે. જડ પૂતળાંઓ-નો ‘આટોમેટીક’ નાચ છે: જગતને ઠગવા સાફ

જાણ્યો. એ ' બહુરૂપી 'નો બજાર છે: પ્રખ-
ચીલાલોની ચોકળી પોપલીસા છે.

સાધુજીવન તો વંદનીય હોય, સ્વાભાવિક
જ્યાં વંદનાની અંતરથી વિધી થતી હોય ત્યાં જ
સાધુ સાધુ જીવન છે. ત્યાં ન હોય વેર ઝેર,
કલેશ કે ઝઘડાં, ન હોય કદાપી ખાલીશતા-
ભર્યાં તોફાનો ને વિસંવાદી જીવનની કિલબટ-
તાઓ ! એનો સ્વભાવ હિમાળો....ખાધું હિમાળો
પીવું હિમાળો, ને આદર્શ હિમાળો....ધ્યેય
પરમ શાંતિ !

ત્યારે શું, ખૂબ વિનય ને માનભેર જૈન-
સમાજનાં સાધુઓને પૂછી શકાય....કે ' આપ
કયાં છો ? ' દુનિયાનાં દરેક સંપ્રદાય કરતાં
જૈન સાધુઓનું જીવન હળું ઘણું ઉંચી કક્ષા-
એથી જીવાતું મનાય છે. તો આપ ખરેખર
માનો છો કે....આ જીવન....જે રીતે આજે
જીવઈ રહ્યું છે તે જીવન ઉંચી કક્ષાનું
જીવન છે....છે ?

જવાબ હકારમાં હોય તો, ખાસમાં રહે....
આત્મવશ્યના એ મુહાપાય છે. જગતને છેતરી

શકાશે પણ અંતરાત્માને કદી જ ઠગવાનો
 વિચાર પણ ત્રાસજનક નીવડશે. અને ઉત્તર,
 ‘નકાર’ માં હોય તો...ઠીક....છે. કૃપાની રાહ
 પહેલી તકે બીજાં પોતાં પોથીઓની પાછળ
 મગજનો ખીચડો કરવા કરતાં, અને વાંચીને
 એકપણ સુંદર સ્થિતિ જીવનમાં ન ઉતારવા
 કરતાં, સાધુ જીવન ઉપર ચડી ગયેલાં વિકૃ-
 તિનાં થરો દૂર કરવા કેવળ ‘સ્વ’ નાં કલ્યાણ
 ખાતર અને તે દ્વારાજ ‘પર’નું કલ્યાણ નીરખી
 કેવા ‘આદર્શ’ સાધુ’ નું જીવન દુનિયાને,
 આજની દુનિયાને કલ્યાણકર નીવડે, તે
 જાણવા પ્રયત્ન કરશો. પ્રયત્ન જ માત્ર
 નહિ પણ ‘મથન’ કરશો અને ત્યારે જ
 જણાઈ આવશે. સૂત્રોનાં ઉપર ઉપરનાં
 શબ્દો વાંચી, ગોખી મારી, પોપટની માફક
 પઢી જઈ, સાધુ લેખાસ અને ઉપર ઉપરની
 બહારની કેટલીક એકટોંગોમાંજ સમાપ્તિ
 માનનારા, જ્યારે સૂત્રોનાં ઉંડા અને અંદરનાં
 રહસ્ય-લીતરનાં ‘હરફો’ ઉકેલે, શાસ્ત્રો એ શ્રાવકો
 સામે કેવળ સંભળાવી દેવા પૂરતાં કે ઉપાશ્રયની

શોભા રૂપે ન રાખતાં જીવનમાં પચાવતાં શીખે
 અને તેમાંથી એક 'ચતન્યશક્તિ' જન્માવી
 અનેકમાં ચૈતન્ય પૂરે એજ આધ્યાત્મિક જીવ-
 નની સાચી ખુશખો-સફળતા ગણાય,
 અને ત્યારે જ સમજાશે કે શુભ
 કરતાં 'સંખ્યા' માં 'વાહ વાહ' પોકા-
 રનારા મુનિઓ (!) પાંચ પચાસ બોકડા-
 ઓની જમાત લેગી કરવામાં, ચોકખી અધ્યા-
 ત્મશાસ્ત્રની, માનસશાસ્ત્રની, અને માનવતાની
 હાંસી કરાવનારા ફારસીયા જ માત્ર છે ! ત્યાં
 અધ્યાત્મનાં આંધળીયા જ માત્ર છે. અનધિ-
 કારી ચેબટાઓ જ માત્ર છે ! ધર્મ અને
 તત્ત્વજ્ઞાનને 'વાયડુ' બનાવનાર જીવતાં યંત્ર
 માત્ર છે !

આ વસ્તુ સ્થિતિ સાચું ઔષધ માગે છે:
 તે ધ્યાનમાં લઈ મારી મનોસૃષ્ટિમાં રચી
 રહેલાં એક આદર્શ સાધુનું આ ચિત્રામણ
 રબુ કંઈ છું ! ચિત્ર કેવું ખીલ્યું છે, કે કેવું
 બન્યું છે તે કથવાનો અધિકાર મ્હારો નથી.
 પાંચઠે, સાધુઓ, સન્યાસીઓ સમજાવમય

દક્ષિણી વાંચે, રંગો, અને તેની પ્રાછળનાં સૂક્ષ્મ રંગો ઉકેલવા પ્રયત્ન કરે, અંદરના ઝરણાં-ઓનાં જળ પોતાને પચી શકશે કે કેમ ! પીવાથી ફાયદો કેટલો થશે અને આજનું જીવન પલટો માગે છે કે કેમ તે પર તટસ્થ રહીને પોતાની વિચારણા ચલાવે, નિશ્ચય કરે ને આવરે...એમ આશા રાખવામાં કાંઈ વધારે પડતું નથી.

હું તો ત્યાં સુધી ઈચ્છું છું કે...અભિ-માનનો સૂર બાદ કરીને, કે નવા કે જૂના.... ધરડા કે જીવાન દરેક સાધુ, ને સાધ્વી પોતાના નવા જીવનનાં-સાધુ જીવનનાં ઘડતર માટે સાધુતાની ગીતા રૂપે ‘ આદર્શ સાધુ ’ એક સૂત્ર રૂપે માની અપનાવે ! પચાવે ને પોતો જપ્તલંબ જ્યોતિ રૂપે બની રહે ! અસ્તુ.

આ સુક્ષ્મ લખવામાં પ્રભુ શ્રીમહાવીર, સ્વામી રામતીર્થ, મહાત્મા ગાંધી, સુનિશ્ચી શાંતિવિજયજી (આયુ) તથા જે કૃષ્ણમૂર્તિનાં ચહેલાંઓ, શક્તિઓ, ભાવનાઓ, સિદ્ધાંતો, સાધક દક્ષા ને અધિકારમાંથી મળેલી પ્રેરણા

મહને સહાયરૂપ નીવડી છે, જેમાંથી જેટલાં જેટલાં સુંદર તરવો લાગ્યાં છે તે તે વીણી લઈ એક ‘આદર્શ મૂર્તિ’-આ દુનિયામાં વસતી સાધુ ભવનની ભવંત પ્રતિમા આલોચનનો નમ્ર પ્રયાસ કર્યો છે.

મહારા ‘આદર્શ જૈન’ પુસ્તકનાં પ્રાગટ્ય પછી નિત્ય નવી નવી વ્યક્તિઓ તરફથી આશ્ચર્ય આવતાં પ્રેરણાકરો વાંચ્ય પછી મહારા મનોમંદિરમાં જે પ્રતાપી ‘આદર્શ સાધુ’ ની આકૃતિ ખડી થઈ, તેજ આ આદર્શ સાધુ: સંભવિત છે કે આકૃતિને શબ્દ રૂપે ઉતારતાં કેટલાંક રંગો રેલાયા હશે, છતાંય ‘આદર્શ સાધુ’ નું રેખાદર્શન કરવામાં વાંચકોને થોડો ઘણો પણ્ય સંતોષ થશે તો પણ હું પોતાને ધન્ય માનીશ.

આ પુસ્તકની શૈલી ‘આદર્શ જૈન’ જેવીજ છે. જે શૈલી મેં સકારણ સ્વીકારેલી છે. વાકયો કાપવાનો હેતુ એકજ કે વાંચનાર પ્રત્યેક પદે થોડો વિરામ લઈ તેનાં પર આસ્તે આસ્તે વિચાર કરી શકે, દરેક લાઈને જરૂર પડતાં

સ્થાને ચોક્કસ શબ્દો ભારપૂર્વક વાંચી વસ્તુનું
મૂળ પારખતાં શીખે:

આ હેતુ ‘આદર્શ’ જૈન ‘માં પાર
પડતો હોય એમ કેટલાંય વાંચકો પાસેથી
સાંભળ્યું છે. તેથી આ પુસ્તકમાં પણ તેને જ
અનુસરવાનું ઠીક લાગ્યું:

ઈચ્છુ’ છું કે આ ‘અમૃત ત્યાલી’નો મર્મ
સમજવા મહારા પ્રિય વાંચકો પ્રયત્ન કરે....
અને જીવન શાંતિ વહે. ૐ

લેખક

આદર્શ સાધુ

શું વાંચશે ?

લેખક : શ્રી. બસીનાં બીજાં પુસ્તકો :

આદર્શ જૈન : જૈન સમાજની વર્તમાન મૂડદાલ.

(૧) સ્થિતિમાં સાચા જૈનનું તેજસ્વી
(ત્રીજી આવૃત્તિ) સ્વરૂપ દર્શાવતું એક અનુપમ
છપાય છે. પુસ્તક : કિંમત ૪ આના.

આત્મવીરની કથાઓ : જૈનોનાં જૂના કથાભંડારમાંથી

(૨) વિજેશ્વી ૨૪ રસિક કથાઓ.
(બીજી આવૃત્તિ) કિંમત ૪ આના.

જૈનોનાં મહાન રત્નો : જૈનત્વનાં પાણીથી ઝળકી રહેલાં

(બીજી આવૃત્તિ) ત્રણ કોહીનૂરોનાં ચરિત્રો :
છપાય છે. કિંમત ૧ રૂ.

હવે પછી છપાશે !

જૈન શાસનનાં વર્તમાન જૈન સાધુ સમાજમાં

તારાઓ : પ્રસિદ્ધ આચાર્ય ને મુનિરાજોનાં
(મંડલ પહેલું) તેજ ને છાયા આલેખતાં સાચાં
રેખા ચરિત્રો : કિંમત હવે પછી.

ચૈતન્ય જ્યોત : સમાજનાં બળબળતા પ્રશ્નો પર
તદ્દન સ્વતંત્ર ને નવીન આલોચના :

કિંમત હવે પછી.

આદર્શ સાધુ

સિદ્ધિ : સિદ્ધિ !

પૂરમ શાંતિ ને સિદ્ધિની શોધમાં

જીવનની તેજસ્વી મથાલ લઇ

આત્મા ને પરમાત્માનો યોગ સાધવા નીકળેલા

સાધુ !

દુનિયાની ઋદ્ધિને છોડી

પરલોકની સિદ્ધિને સાધવા ચાલતા, પ્રિય સાધુ :

વંદન હો, વંદન હો !

*

*

*

સાધક ! પરંતુ.....

જરા પાછું વળીને 'ધર્મલાભ'ના સંગીત

સંભળાવોને !

જરા 'ઇધર ભી' નજર નાંખી

તમારા જીવનની તેજસ્વી જ્યોત જોવાયોને !

ચાલ્યા જશો ના !

ચીતરી લઉં છું, હોં !

*

*

*

પૃથ્વી પરનું અમૃતખિંડ

તેજ આદર્શ સાધુ :

*

*

*

ચીતરું છું હોં !.....

રે.....અથ મધુર દર્શન !

પણ,.....આદર્શ સાધુવર !

આપની આવી

રમણીય આકૃતિને કેમ ચીતરી શકાશે ?

“ચીતર ! ચીતર ! ગરજ હોય તો-”

‘ચીતર જલદી’ કહો હો,

પણ માસઘી આ બેહક રમ્ય, ને

કળામય ચિત્ર નથી ચીતરાતું :

ચીતરનારી પીંછીએ એવી

પ્રખર તાલીમ નથી લીધી,

રંગોભર્યા આ હૃદયભાવે

સુંદર તપશ્ચર્યા હજી નથી કરી;

આ પીંછી ને રંગો અક્ષાંજ અધૂરાં છે :

જોયેહું ને અણજોયેહું,

કલ્પેલું કે અણુકલ્પેલું,
 કાંઈજ આમાં ઉતરતું નથી;
 પીંછી ને રંગ-ખ્યાલીઓ ફર ફર
 હાય ! પોકારીને ઉડી જાય છે !
 પણ....ભાગ્યવંતી થાવાને
 ઉમળકાભેર પાછી ઉતરી આવે છે :
 આદર્શ સાધુના અદ્ભૂત રંગોની મિલાવટ
 આ પીંછીથી થશે ખરી ? બોલો-બોલો જી !
 આ તમારા સૌમ્ય ને શીતળ દર્શનની-
 રસિક સમાધિમાં
 મારી પીંછીય પોઢી જાય છે ! .....
 આ પવિત્રતાની આદર્શ રેખાઓ
 ચીતરવાને તે કમતાકાતી પોકારે છે :
 છતાં....“ ઉભા રહેજો ! સાધુવર,
 જરા ચીતરવા દો આ અદ્ભૂત સ્વરૂપ ! ”
 આ રૂપને ચીતરી
 કલમને ય રૂપવંતી થવા દેજો !
 ચીતરું છું હું, હલશે ના હો !

સાધવા નીકળ્યો છે તે સાધુ;

*

*

*

સંસારનાં ક્ષેત્રે

સંસ્કારી વાતાવરણ જમાવી

સાધનાના શિખર પર

વેગવંતી ચાલે ચડી રહ્યો છે તે સાધુ :

પરમ તત્ત્વની શોધમાં

આત્માના પૂર વૈભવથી દોડી રહ્યો છે તે સાધુ :

સાધનાનું અંતિમ ફળ તે 'સિદ્ધ,'

એવા સિદ્ધ 'થવા' મથનારો તે સાધુ :

જગતની બધીય તુચ્છ જ'જળો છોડી

'સાધવું' એજ જેનું પ્રિય સૂત્ર તે સાધુ !

*

*

*

સાધુ એટલે શાંત ચિત્તનો સાધક:-

સિદ્ધને સાધવા જ'ખે તે સાધુ,

સિદ્ધિઓને વરવા મથનારો તે સાધુ:

શુવનની પ્રત્યેક પળને

'અટોલ ધ્યાન'માં રોકી

નિર્વાણની નિગૂઢ સમસ્યાઓ ઉકેલે;

વિશ્વના સર્વ તત્ત્વોનું શિરોમણિ
 મોક્ષનો જે ઉચ્ચ ઉપાસક બને;
 અને સાધનાના મંદિરનો જૂનો જોગી થઈ
 આત્મયોગની ધૂણી ધખાવે,
 તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

આત્મદર્શન જેનાં જીવનની જ'ખના હો !
 સુકિત-સ્વાતંત્ર્યમંદિર છેલ્લો વિસામો હો !
 આત્મ'ઝરા'માં જેનું નિશદિન રમણ હો
 તેજ આદર્શ સાધુ:

*

*

*

‘સાધુત્વ’ એ આત્માની ‘ઉચ્ચ’ દશા છે:

જીવનની એ ‘ઉડણ પાવડી’ છે,
 અનેક વર્ષોના પુણ્યના યોગે
 સાંપડેલી એ પવિત્ર પરિસ્થિતિ છે:
 મનના વ્યાપારોની એ મોંઘી કમાણી છે.
 દિલની ભાવનાઓનો આખાહ પડવો છે:
 આત્માના અમૃતનો એ ‘વહેતો ઝરો’ છે,

પ્રગતિ પામતા માનવનું મહા નિશાન છે,
સાધુત્વ એ જીવંતની

ઝળહળતી એક રોશની છે.

આગ, આગ ને આગ પીધા પછી

શાંતિનું એ એકજ હીમ ઝરાણું છે :

મસ્તરામોનો મધુર ટહુકાર, ને

અલખ યોગીઓનું એજ સુંદર ગાન છે.

ઉન્નત ભાવનાશાળીનું સ્વાદિષ્ટ ભોજન

એ કેવળ 'આદર્શ સાધુતા' છે :

આત્માની પરમ દશાએ

'સાધુત્વ'ના વાઘા વિચારપૂર્વક પહેરાય,

આત્માની મનોહર સ્થિતિએજ

'સાધુત્વ'ના ચમકારા જોવાય !

*

*

*

'સાધુત્વ' એ ખાંડાની ધાર છે :

ખાંડાની ધારથી ન 'વિંધાઈ' શકે,

એજ 'સાધુત્વ' ને દીપાવી શકે છે :

જીવનને નવદીક્ષા આપનારો એ ગુલાબી રંગ છે,

ભાવનાને ધાર આપનારી સુંદર શરાણું છે :

જીવનને ગુલાબી રંગ ન આપે તે
 'સાધુતા' એ શબ્દોની પોકળ 'લીલા' જ છે !
 ભાવનાઓને ઉન્નત ન બનાવે તો
 શબ્દશાસ્ત્રીઓના માત્ર હંભી ખેલ છે !
 મનુષ્યની માનવતાને ખીલવનારી
 એ કાશ્મીરની હરીયાળી ભૂમિ છે,
 આત્મસૌંદર્યનાં પિપાસુ 'લાલો'ને
 એ જ મનોહર સુગંધી બગીચો છે.
 ત્યાગનાં ચક્રવર્તીઓનું એ ઉંચું સિંહાસન છે,
 ઇંદ્રોના ઐશ્વર્યને પણ શરમાવે
 તેવું ભવ્યને રૂપાળું આજીવન સ્વર્ગ છે:
 એ 'આદર્શ સાધુત્વ' જ
 જગતને પૂજનીય ગણાય.

*

*

*

નજર પડે ત્યાં
 આંખ ઠરી જાય,
 એવું અમી જેનાં અંગે અંગમાં હોય,
 સાધુનો ચહેરો
 એવો નિર્મળ ને રસિક હોય
 કે તેને સદા પીધાં જ કરીએ !

એવું વિરલ સૌંદર્ય ત્યાં લહેરીયા દ્યે
 કે ફરીફરીને જોવાનું દિલ થાય,
 એવી રસભરી મધુરતા ટપકે
 કે એની રેખાએ રેખા ફરી ફરી વાંચીએ:
 રહેરાની રમ્યતા જ
 જોનારને હર્ષના આંસુ પડાવે:
 મુખ પર મંદમંદ હાસ્યની
 સ્વચ્છ ને નિખાલસ સુરખી ઝળકી રહે !
 જોનારને જડી છે તેવું
 મોહક સ્વરૂપ ત્યાં ખેડું હોય !
 રહેરામાં નરમાશ ને મૃદુતા સિવાય
 બીજું કંઈ જ ન હોય,
 પ્રેમનાં તેજ સિવાય ત્યાં
 એક પણ ભાવનું દર્શન ન થાય:
 સુંદર વ્યક્તિત્વની છાપ
 એ તેના રહેરાનું લક્ષણ હોય;
 તેના પ્રતાપી રહેરા પર
 એટલી જ ભવ્યતા ને સાદાઈ હોય
 એ રહેરામાં પ્રભુનો ઠંડો સ્પર્શ હોય :
 હસમુખો રહેરા ને કુમળા ભાવો

જોનાર પર જાડુ કરે,
 ભલ્લમનસાઈ ને ભોળી ઉદારતાની
 ઘેરી છાયાઓ ત્યાં પડી હોય;
 એવો કોઈ મધુરો રહેરો,
 સ્વાભાવિક જ સૌને શીતળતા આપે;
 એની પવિત્ર છાયા નીચે બેસતાં
 આંખના જેવી ઠંડક મળે,
 દિલનાં ઉકળાટો, આપણાં શમી જાય,
 સંસારના સંતાપ-દુઃખડાઓ ભૂલી જવાય,
 અને જીવનનો થાક દૂર થઈ
 મુંઝવણો વિસારી અખંડ તૃપ્તિ અનુભવાય !
 તેજ પરમ સિદ્ધિના માર્ગે દોડતો
 વિજયના ડંકા વગાડનારો આદર્શ સાધુ :

*

*

*

એની આંખમાં અગમ્યવાદનું તેજ છે,
 અનેકરંગી રમણીય ચિત્રો ભર્યા છે:
 મીઠી કલ્પનાનું ત્યાં સૌંદર્ય છે, ને
 ભાવનાની જ્યોતિઝગમગે છે;
 પ્રદ્યુત્યનું પાણી ઉછાળા મારે છે,

નિશ્ચયબળના તેજસ્વી કિરણો ફૂટે છે;
 સાધુતાના સૌમ્ય ને શીતળ ફૂવારાઓ ઉડે છે,
 ભલભનસાઈ દર્શાવતા ભવાંઓજ
 જીવનનો અડધો ઇતિહાસ બોલે છે.
 સ્વાલિમાનની અમીરી
 એનાં ઓઠ પર શાંતિથી બેઠી છે;
 એવી શાંત પ્રભાવયુક્ત મુખમુદ્રા જોતાં જ
 કાવ્યમય લાગણીનો પ્રવાહ છૂટે છે
 ને પાછળ પાછળ સૌ ભમ્યા કરે
 એવું 'કેંક' અદ્ભુત જેનામાં ભર્યું છે
 તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

સોનું રૂપ હીરા માણેક ને પથ્થરો
 જેના નિરપૃહી ને નિર્મોહી આત્માને
 બધાં સરખાં જ ટુકડાસમ ભાસે,
 રૂપસુંદરી કે કુખળઓ, બન્ને
 તેને મન એકજ કાષ્ટની પુતળી લાગે !

*

*

*

કુંચન અને કામિનીના ત્યાગી,
લોભ કે મોહનાં શસ્ત્રોથી વિંધાય નહિ,
સમ્રાટના સમ્રાટ, ને
ચક્રવર્તીઓનાં ચક્રવર્તી;
એવી વિપુલ આત્મસમૃદ્ધિના
ખજાનાના સ્વતંત્ર માલિક તે આદર્શ સાધુ :

*

*

*

સંસાર છોડીને સન્યાસના વસ્ત્રો સજે છે,
નવદીક્ષાના દહાડે મસ્તક-વાળનાં લોચ કરે છે;
કરીને ' પોતાને ' કહે છે;-
“ અરિહંતની ઉપાસના વગર
ને સિદ્ધની સાધના સિવાય
કે નીતિના પંથને ઝળકાવ્યા સિવાય
મારે મસ્તકે કોઈ કામ જ નથી ”
સાધનાના પથિકનો એ પહેલો ધર્મ છે:
સંસારને છોડતાં તે
સંસારની વાસનાઓને પણ તિલાંજલિ દે છે :
દુનિયાના ઠંભી દેખાવો, ને

જગતની ઝેરી જ'નળેા તે છોડે છે :

ને ?

ને 'કરેમિમંતે' નું પરમ 'પચ્ચખખાણુ' લે છે,

એટલે જીવનભર 'સામાયિક'માં-

'સમભાવ'માં જ રહેવાની ઘોર પ્રતિજ્ઞા કરે છે :

એ ભીષણ પ્રતિજ્ઞાનું

પળે પળે 'જયણા' પૂર્વક જતન કરી

ક્ષણે ક્ષણે મન, વચન ને કાયાથી

આત્મવિકાસમાં એક એક ડગલું આગળ ભરે છે

તે આદર્શ સાધુ :

*

*

*

જીવન આખું ય જેનું

સંપૂર્ણ 'સામાયિક' મય છે;

તે પ્રતિપળે પોતાના સામાયિકની ક્રિયામાંથી-

'સમતા' ની શક્તિ મેળવે,

ક્રોધ પર કાળુ મેળવવાની કળા જાણે,

સ્વ-પરના કલ્યાણની ખોજ કરે,

માનસિક ને વાચિક દોષો હણે,

શન્યતામાંથી ચૈતન્યતામાં 'ધસતો' જાય,

સાત્ત્વિકતાની ચાંદનીનાં તેજ પીએ :

સ્વાતંત્ર્ય, શોભા ને સામર્થ્ય

freedom (liberty of Soul)

Grace & spiritual Power

વધારે ને વધારે મેળવી રકુરાવે:

આત્મ-સ્વરાજ્યનો સ્વાદ ચાખે,

એકાગ્રતાનું 'ધ્યાન' શીખે,

ક્ષમાનો વીર-મંત્ર પઢે,

અને આત્મબળ-Soul Force થી

પોતાની ગુપ્ત આત્મશક્તિને ખીલવી

મોક્ષનાં દર્શન કરવા રાતદિન ઝંખે :

સંપૂર્ણ સ્વાવલંબન સાધી

આત્મ સંશોધનનો માર્ગ પકડી

આત્મવિકાસ સાધવાને તદ્દપી રહે;

એજ-સાચું 'સામાયિક':

ને 'સામાયિકમય' આદર્શ સાધુ !

*

*

*

વૈરાગ્ય સજીને 'નિર્મોહ્ય' કે રોતલ ન બનતાં

જે બહાદુર 'યોધો' બન્યો છે,

મહોનગીના ખેલ ખેલીને
 સતત ઉઘમના ફળ રૂપે જ મુક્તિને તે જુએ છેઃ
 જેના અખંડ આત્મવિશ્વાસ દ્વારે
 અનંત શક્તિઓ આવી સાંકળ ખખડાવે છે,
 ને દુનિયાના ઉજળા ઇતિહાસમાં
 અદૃશ્ય રીતે સુંદર ફાળો જે આપે છે
 તે આદર્શ સાધુઃ

*

*

*

સ્પષ્ટ પાટી પરની ક્રિયાઓ છોડી દઇ
 ‘અંદર’ના ગર્ભને વિદ્યુતશક્તિથી જગાડે છે,
 પોથીઓનાં ‘સ્થૂળ’ શબ્દો કરતાં
 ભીતરનાં ‘હરફ’ ઉકેલવાની તકલીફ ઉઠાવે છેઃ
 બહારની અસરોથી દૂર થઇ
 ‘અંદર’ની પ્રેરણાથી જ ક્રિયામાં ધકેલાય છે. •
 અને અનિશ્ચિતતામાંથી નીકળી જઇ
 ચોક્કસ ‘ધ્યેય’ તરફ જીવનનું સુકાન વાળે છે જે
 તે આદર્શ સાધુઃ

*

*

*

‘આદર્શ સાધુ’ ના જીવનનું ‘ધ્યેય’

એકજ-અતિમ એક મોક્ષ છે :

મુક્તિ એજ તેની સાચી દૌલત છે :

*

*

*

પંથ વાહ, ગરુડ ને વાડાઓ,

કે તુચ્છતાના એ બધાં પ્રદર્શનોની

શૃંગલોઓ ને દિવાલો તોડી જે

નિરંતર ‘દિવ્ય’ ને દિવ્યતાનાં જ

ખૂણાં મેઢાનમાં વિચરે છે,

તળેટીનાં ‘લોક’માર્ગી-રસ્તાઓ છોડી

ચમકતા સ્વાતંત્ર્યગિરિ-

શત્રુજય પર ચડવામાં જેને ‘દહેજત’ છે :

મોહામણી ‘બાળ’ના માછલાં ન બનતાં

હંથે આકાશમાં ઉડતા

પંખીની પાંખો જેણે મેળવી છે

તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

જગત એને શાંતિનો ફિરસ્તો કહે,
 વિશ્વપ્રેમનો પયગામ એ પાઠવે,
 આત્માના અવાજને નિર્બંધ વહેવા દે,
 આત્મતત્ત્વનો સાચો પરિચારક હોય,
 એવા સુંદર પુરુષનું પ્રથમ દર્શન જ
 એવું શાંત ને પાવનકારી લાગે,
 કે ચિત્તનાં સળવળાટ શમી જાય,
 મનને મીઠી સમાધિ પ્રાપ્ત થાય,
 અને એ સુભાગી આત્માની સામે બેસી
 આપણાં દોષોની નિખાલસભાવે કબુલાત કરી
 ‘હજવા’ થઈ જવાનાં સ્વભાવતઃ ઉમળકા આવે
 તે આદર્શ સાધુ :

*

*

*

‘ભરપુરતા’ ની ભયંકર ભૂખ લાગી છે,
 ને અપૂર્ણતાઓ હરનિશ જેને સાહે છે;
 ‘ભરપુરતા’ ને ભેટવા પૂરતી ‘કૂરસદ’ મેળવે છે,
 અને એ તાકાદવાળી આધ્યાત્મિક કૂરસદમાંથી
 આત્માને ‘દિવ્યતા’ ના દર્શન કરાવે:
 કુદરતી જીવન ને કૃત્રિમ વચ્ચેનો ભેદ પારખે,
 ને કશાયથી ‘ભેદાયા’ વગર

પોતાના ‘ચોક્કસ લક્ષણિંદુ’ તરફ
અદ્ભ્ય ઉત્સાહે આગળ ધપે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

પાપ-‘પરિજ્ઞામ’ થી નહિ,
પણ જે પાપ‘વૃત્તિ’માંથી મુક્તિ યાચે;
દ્વારંગી દુનિયાના શબ્દો કરતાં
‘આત્માનાં અવાજને’ માન આપી પૂજે;
પોતાના સખળ વિચારોમાંથી જ
‘વાતાવરણ’ ને ‘યુગ’ જે પ્રગટાવે,
પોતાના સરળ, શ્રદ્ધામય ને નિષ્પાપ જીવનથી જ
માનવ સમાજને જીવંતીનો સાચો મર્મ બતાવે:
હૃદયનાં પરિવર્તન કરાવે,
અને દીર્ઘ, સતત ને તીવ્ર મનોમંથનને પરિજ્ઞામે
જગતનાં ચરણે જે કોઇ અલૌકિક
તત્વની ભેટ ધરે તે આદર્શ સાધુ :

*

*

*

‘જીવન’ એ જેનું ખ્યાલ પુસ્તક છે,
‘ચારિત્ર’ તેનાં પુસ્તકનો પહેલો હરફ છે:
મોક્ષ એ જેની કિતાબનો ‘સંપૂર્ણ’ અંત છે:
ને માનવતા જ બસ ! જીવનની લિપિ છે:

શુભ શુભાળી વતાશ

એ એનાં આત્માનો મીઠક રંગ છે,

એવા રંગીલા આત્માને પુનઃ પુનઃ પઢયા કરવું,

એજ જેની પવિત્ર ગીતા છે તે આદર્શ સાધુઃ

*

*

*

ખુલખુલ પક્ષીના જેવું

આનંદ હાસ્ય જેને વર્યું છે,

વાતાવરણને ખુશખોદાર બનાવી દે,

એવા ખુબ્ય જીવનનાં બ્યાં પરિમળ છે,

સ્નેહ, સત્ય ને સૌંદર્ય

આનંદમાંથી સળોડે સ્પુરાવે છે,

હંચો, ને ભવ્ય આનંદ ભોગવતા આવડે છે.

ઝહુરે સદા હસતો ને મીઠાશબ્દો હોમ,

ત્યાંથી વ્યથતાનાં પાપ નાસે છે:

પુણ્યશાળીની મુદ્રા પર તે,

નિર્દોષ હાસ્ય હીંચકા દ્યે,

એક એક હીંચકા પરથી તે

સિદ્ધિના વામરને વધારે સ્પર્શ કરે !

હસવું ને હસાવવું એ જેની મનિત્ર દરજ,

એવા સ્વયં જો આનંદ સ્વરૂપ હોમ,

આનંદ આમંદ ને આનંદ
એજ જેનું ખાદ્ય મે પીણું હોય,
એ તાજા ખુશનુમા ગૃહરામાંથી
આનંદનો જ એક સદેશ સંભળાય,
આત્માનંદની લહરીઓ ત્યાંથી સ્ફુરે,
અનેકના અંતરને પાવન કરે,
અને મનુષ્યના 'નિજાનંદ' ને પ્રગટાવવા
જેનું આનંદ સ્વરૂપ 'પ્રેરણા' કર્યા કરે,
તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

જે વ્યક્તિ ક્ષમાની જીવંત મૂર્તિ હોય,
એના હૃદયમાંથી ક્રોધનો અંશ પણ ન પ્રગટે,
ચોપાસથી શાંતિ ને સરળતા ટપકે !
શાંતિ એવી શીતળ
ગંભીર ને નિઃસ્તબ્ધ હોય,
છતાં અમુક સ્ત્રી પ્રબળ ને ઉદાર હોય,
સરળતાની ધાર, એવી
ખીલારી કાંચ જેવી સ્પષ્ટ હોય,
છતાં વજ્રના જેવી તોણી તોડાય નહિં;

એવી સરળતાથી ક્ષમાના મંત્રો ભણી,
જગતની આત્મભ્રાંતિનો રોગ હરનાર
મહાન ધનવંતરી જે બને,
ને જેની દ્વારા જગતને
આત્માની શોધ કરવાની ભૂખ જાગે,
તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

જેની પાસે કેવળ ચેતનભરી શાંતિનો
પયગામ, અને આત્મ શાંતિનાં પાન
કરીને-કરાવવાની અભિલાષા તે આદર્શ
સાધુ !

*

*

*

જે વજ્રાદિપિ કઠોરાણિ, મૃદૂનિ કુસુમાદિપિ
વજ્રથી ય કઠણ ને કુસુમથી ય કૌમળ હોય,
કયાં વજ્રતા દાખવવી, ને
કયાં કૌમળતાના મેઘ વરસાવવા-
એ 'સમાજ' નો કળાધર હોય તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

બહારના તેમજ 'અંદર'ના કલેશ માત્ર પર
જય મેળવવાની જેની પ્રબળ ઇચ્છા છે,
'જયમાર્ગ' શોધવાની સંપૂર્ણ જિજ્ઞાસા છે,
જીવન પ્રવાહના અવલોકનમાંથી
દિવ્ય ડહાપણ તારવી લેવાની ચતુરાઈ છે;
અને જે સાધનાને અર્પણ કરી ચૂકેલા—
પોતાના ગુણદોષ જોવાની લગનીમાં
જે પોતાની પર કુર થઈ છાતી મજબૂત રાખે,
'પ્રતિષ્ઠા' ના હાઉથી ન ડરે, ને
'પોતા'માંથી અશક્તિનાં ગુમડાંઓ ખોળીને,
તેનાં પર ફૂરતાથી ઓપરેશન
કરવાની સખ્તાર્થ ધરાવે છે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

‘આદર્શ સાધુ’નું જીવન

અનેક ભવ્ય રહસ્યોથી ભરપૂર છે;
એનામાં (Romantic elements)
અદ્ભૂત તત્ત્વોનો મહાન સંગ્રહ છે.
એનું પ્રતાપી આત્મસૌંદર્ય અજેય છે,
પ્રાણમાં Higher-consciousnessને સ્થાપે છે,

ઉચ્ચ ભાવના, ઉચ્ચ સ્વભાવ ને ઉત્તમ આહુકશક્તિ
એના આધ્યાત્મિક કૌશલ્યનો સરવાળો છે:

*

*

*

એના લોહીમાં તેજનાં તાંદુરસ્ત તત્વો હોય,

તાજી જીવાનીનું જોશ ઝબકારા કરે,

કર્તાવ્યધર્મની ભવ્ય ઉચ્ચતા

એનાં સૈમ્ય ચહેરા નીચે ફફળતી હોય:

ધમાલ કરતાં એને શાંતિ બહાલી,

આગના સૂસપ્તાટ કરતાં 'હિમ' ખ્યારા છે,

શાન્તિ કરતાં તેને ચૈતન્ય બહાલું છે,

'બહલો લેખા' કરતાં પ્રેમ ખ્યારો છે:

શાંતિ, ચૈતન્ય ને પ્રેમનાં એ પહાડ પર

ચારિત્રનો વાવટો ફરકાવે છે,

મુક્તિ-મોક્ષના વિષમ માર્ગ પર

'અચળ' શ્રદ્ધા એનો આત્મપ્રિય સહચારી છે.

સ્વાવલંબન જેનો શ્વાસ છે,

ને વિજ્ઞાનીની આકૃષ્ટ

પોતાના વિચારો, ભાવનાઓ ને કૃત્યોની-

નિર્મળતાનું પુષ્કલરસ, પળેપળે કહે છે:

અંતરનો નાહ ઓળખી લઇ
આત્મનિરીક્ષણ કરતાં કરતાં
આત્મદર્શનના પ્રયત્નમાં જ જેનું
ચલનવલન બધું એકજ
આત્મ-જ્ઞાન દૃષ્ટિએ થાય છે તે આદર્શ સાધુ :

*

*

*

જેવી જેની 'અંદર'ની તેવીજ બહારની
દુનિયા, તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

‘ અંતર ’ નો બગાથો ખીલવ્યા વગર—

અંદરની પૂર્ણતા પામ્યા સિવાય
અગર એ પૂર્ણતાને પથે પડ્યા વગર—
બહારના બાવળીયાઓમાં જે
‘ દોડા દોડી ’ કરી ઉપદેશ માર્ગે લોંકાતો નથી,
પોતાનામાં ‘ સ્વાતંત્ર્ય ’ પ્રગટાવ્યા વિના
પોતાના ગુણમય જીવનનાં વિચારોની
‘ શુભામી ’ માં જ જમજીવેને સપક્ષવી
આવેલ માર્ગે દોરવાના પાપથી
સહાય મુક્ત રહે છે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

જે અંતરથી-અંદરથી સાધુ બન્યો છે,
 સાધુવેશ કરતાં સાધુ હૃદયને મહાદ્ધ સ્થાન આપે,
 સાધુતાના 'શુભાન' કરતાં જેને
 સાધુતાની લબ્યતા ને પવિત્રતાનાં
 વિમળ વિચારો જ મનમાં ઉલરાય.
 ઉપર ઉપરની 'એકટીંગો' છોડી
 તત્ત્વને સમજવા પ્રયત્નશીલ રહે,
 ભૌતિક સુખ માટે શક્તિઓ ન ખર્ચતાં
 પારલૌકિક સુખ માટે જ વાપરે;
 સાધુતાને 'આદર્શ' નો રંગ આપે
 છતાં પોતે 'આદર્શ સાધુ' હોવાનું ભૂલે,
 ને "લોકો વચ્ચે પોતે પૂજ્યપાત્ર છે"
 એ વિચારોની ગેરહાજરી જ્યાં: તે આદર્શ સાધુ!

*

*

*

જગત આખું નિદ્રામાં ઘોરતું હોય
 ત્યારે જે સંપૂર્ણ જાગૃત છે,
 વિશ્વની મોહાંધ આંખો
 'ઠગાઈ' ને પાછાં પગલાં કરતી હોય,
 ત્યારે 'વ્યાપક' જ્ઞાન ને ઉંડા જ્ઞાનથી

જે હંચે ને હંચે ચડતો હોય;
 કીર્તિ કે બહોરાતની પરવા વગર
 શાંતિથી પોતાનો જીવનધર્મ બજાવે,
 સનાતન સત્યના કલ્યાણ માર્ગ તરફ
 ગુપ્ત રીતે પ્રસ્થાન કરતો હોય,
 જીવનની નિકટમાં જઈને
 આત્મશુદ્ધિનાં પેટમાં પેસી
 અહંનિશ પોતાને પ્રચંડ અવાજે પ્રશ્ન કરે:
 “હું કોણ ? ક્યાંથી આવ્યો ? કયા જવાનો ?
 ક્યાં જવા ચાહે છે ? આજે ‘હું’ ક્યાં છે ?
 હું મારા માર્ગ પર છું કે ભૂલ્યો છું ?
 જીવન એટલે શું ? જગતમાં મારું કાર્ય શું ?
 મારા જીવનને શું જાણે ? હું ક્યાં છું ?”
 આવા પ્રશ્નો પૂછી અંતરમાં હંડી દષ્ટિ ફેંકી
 ‘અંદર’ના સ્વચ્છ નિર્મળ ને પવિત્ર
 વહેતા નીરમાં ‘આનંદમસ્ત’ થઇ
 ગેલ કદે તે આદર્શ સાધુ :

*

*

*

પંડિત દશામાંથી પાછા ફરી

જે (Seeker) શોધકની દશા સ્વીકારે છે.

સંપૂર્ણ ભાવપૂર્વક હરેક ક્રિયાનું પેઠા નેમ્નિ
 સર્વે 'કાર્ય-અસ્ય' ભાવપૂર્વક લખાએ છે:
 સ્વાધ્યાય (Schooling) નો કામ પૂરો કરી
 ઉપદેશના માર્ગે વળે છે,
 પોતાના જીવનકૃષ્ણમાં અમૃત સિંચ્યા વગર,
 જગતનો ઉદ્ધાર કરવા જવામાં,
 પોતાનો 'આત્મઘાત' થતો સમજે!
 તેથી પોતાના જીવનનાં ઝેરોને કાપી
 પછીજ ખીજને ઉજવલ પાંથે પ્રેરે.
 જગતનાં કલ્યાણની ધૂન પહેલાં,
 પોતાનાં કલ્યાણનો માર્ગ નક્કી કરે.
 ને બોલેલા શબ્દોની સ્વાભાવિકતા
 પવિત્ર ને અમરતાનો અભ્યાસ કરી
 લોકસમૂહને કળાપૂર્વક
 કલ્યાણમાર્ગે દોરી જાય છે તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

જેનાં આવાસ પ્રાયઃ ખુદ્દાં સ્થળોમાં

પહોડી હવામાં, પહોડેમાં એકાંતમાં હોય.

પહોડેનાં પ્રજ્વલાભસ્ય સ્વપંચ વાચસપી.

મીઠાશ ને લાજબી પીધને
જેનો આત્મા પહાડી બને,
દિવ્યતાના દુક્ષણવાળા શહેસોને ઓડી,
ઝેરી વાતાવરણની કિત્તલોને ફૂટી ફૂસ બાય :
અને ઓઠાંતમાં, ગામઠામાં, જંગલોમાં
પહોંડો ને ગુફાઓ સેવવામાં
પોતાનું આત્મકલ્યાણ સમજે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

મૌન સૃષ્ટિમાંથી શાંતિના ને સંયમના
બળવાન આંદોલનો મેળવે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

આદર્શ સાધુ બોલે બોહું,
પણ બોલે ત્યારે એવું સરસ ને ભાવભર્યું
કે સાંભળનારનાં હૃદયને ઝંકાર કરે !
બેઘડી ઠરી જવાનું ત્યાં દિલ થાય.
બાણે મધુબિંદુઓ ટપકે છે, પીંછ લઈએ !
હૃદયની બેઠક મીઠાશે
લોહાના રત્નોનો પણ ચોગળી બાય !
શબ્દો એને મન જંબળા છે :
હૃદય તેનું દૃષ્ટિમાં આવી કેન્દ્રસ્થ થાય,

ને આત્માની અકથ્ય ભાષા આંખે ઉચ્ચારે !
 છતાં શબ્દો બોલ્યા ત્યાં,
 અનેક વાક્યોને એક લીંટીમાં સમાવે,
 અકેક શબ્દને તોળી તોળીને
 હૃદયગુફામાં એકાંત ચિંતનથી શુદ્ધ કરી બહાર પાડે,
 વિચારો સીધા, સ્પષ્ટ ને સાવ સાદા શબ્દોમાં ઉતરે,
 તાબ, તંદુરસ્ત, ને સ્વતંત્ર હોય !
 જગતનાં મહાપટ પર રમ્ય ઉપવનો સરજે.
 ચોમેર અજબ કૃણ્દ્રુપતા સંચરે,
 ને વનવગડામાં એનાં વિચારથી
 લીલીછમ કુંજો રચાય.
 તેનો સૌમ્ય, શાંત છતાં વીર્યવાન
 આત્માનો અવાજ
 વિજળીના ચમકારા શો સોંસરો પ્રવેશી,
 આપણાં અંતરમાં પહોંચી કરી
 જીવનને ગુલાબી રંગવા સમર્થ બને,
 તે આદર્શ સાધુ !

વચનમાં મધુ, ને અધરમાં સુધા
 તે આદર્શ સાધુ :

દુઃખ માત્રની સામે 'ચંદ્રેન્' ફેંકવાની
 જેનામાં ચક્રાચક્ર 'મસ્તી' ભરી છે.
 દુઃખને વિનાશ દુઃખને ભેટવાજમાં જ જૂએ છે.
 ઉપસર્ગો માત્રની સામે છાતી કઢીને ચાલવાનું
 તંદુરસ્ત ખૂન જેનામાં ખળખળ વહી રહ્યું છે,
 'પ્રગતિ'નાજ જ-ઉડવાના પ્રોત્સાહો રચે છે:
 નિરાશાના મુઠ્ઠાંને પગ નીચે ઢાળી
 ચોમેરથી દૈવી પ્રેરણાના સંદેશો ઝીલે છે.
 અને જેનાં હૃદય તારો સદા
 આત્મસૌહાર્યને ભેટવા ઝણઝણી રહ્યાં છે.
 તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

સંકટોથી જે નહાસતો નથી,

પણ સંકટોને 'શોધતો' કરે છે :

માનસિક શક્તિના ધસારાથી

સંકટો પર આધિપત્ય સ્થાપે છે:

જગતનાં વિષને ખૂબ શાંતિપૂર્વક પી જઈ

હસતાં સહેરે અમૃતનીજ વૃષ્ટિ કરે છે,

શઠં પ્રતિ સત્યમ્ નો મુદ્રાલેખ લઈ.

ઠાઠવ ફેંકનાર પર ફૂલો પથરે છે :
 ગાળો દેનારને આશીર્વાદ આપે છે,
 અને આ બધી જીવનકળાથી
 અપકારનો બદલો ઉપકારથી વાળી
 ‘જીવોજીવતા’નું દર્શન કરાવે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

માથે ઝાંખગોળાની ઝડી વરસાવી હોય,
 ચોમેર પ્રલયકાળની આંધી શાં તોફાનો આવતા
 દેખાય,

તેજોલેશ્યા ફેંકનારા ‘ગોશાળાએ’ ના
 ટોળાં ધૂરકતાં હોય,

છતાંય અખંડ શાંતિ,

સંપૂર્ણ આત્મવિશ્વાસ ને સહનશીલતા,
 અનંત વીર્ય ને મસ્તરામની બેપરવાઈથી
 સ્વાભાવિક સર્વે પર સ્વામિત્વ જમાવી દ્યે !
 ઉલટું પોતાના ચારિત્ર ને વ્યક્તિત્વથી જ
 સકળ વિશ્વને આંજી નાંખી

પોતાના રથેલા ખાસ ‘બગીચા’માં

સોળે ઠળાએ જે લપી રહે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

જે ગૃહસ્થોના ભૂપણો,
 તેમાં પીતાના દ્રુપણો સમજો !
 દુનિયાના પચરંગી એશઆરામો
 ને આરામની જો ભાવનામાં
 જીવનની 'પીછેહટ' માની પાછી ફરે.
 સમસ્ત જીવન, મન, વચન ને કાયા
 કેવળ સાધના માટે જ ખરચે.
 રાગદ્વેષ કે મોહ માયાની જાળો
 દુનિયા પર ફર ફેંકી દઈ
 આનંદના ધબકારાથી પોતાનું તેજસ્વી વીર્ય
 આત્માની શોધમાં-સિદ્ધિમાં વેરે-સિંચે !
 તે આદર્શ સાધુઃ

*

*

*

હિમાળો કે ઉન્હાળો

જેને કદાપી થયરાવી શકે નહિ,
 'સંયમ'નો આવરકોટ' પહેર્યો પછી
 જગતની કોઈ શક્તિ તેને તસુબાર હલાવી શકે નહિ;
 આવો આત્મવિશ્વાસ ધરાવી
 જે નમસ્કારી કેામળતામાંથી નીકળી

યોદ્ધાની 'સખ્તાઈ' સજતાં શીખ્યો છે.
 જડનું 'હઠીયલપણું' ફેંકી
 ચેતનની સ્ફૂર્તિ પામ્યો છે:
 શાસ્ત્રોનાં સ્થૂળ પાના સદાય ફેરવવા કરતાં
 જે અંતરનાં સુક્ષ્મ પડો ઉકલે છે.
 શાશ્વત આરામ, સાચું સુખ ને સત્ય પ્રકાશ
 આંતર ગુહામાં જ શોધે છે:
 અને 'જય'ની શોધવાળું જૈનત્વનું
 વાતાવરણ પી જવા બહુ તલપે છે
 તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

અસાધારણ સામર્થ્યનો જે ધણી
 શીલ, શૌર્ય, સાહસ ને સેવા
 આ ચારે દિશાઓમાં વિહાર આદરે છે,
 'જીતનાર'નો ધર્મ શું ? તે જાણવા યત્ન કરે,
 તેજ ભણે, વિચારે ને મનન કરે,
 મન અને બુદ્ધિનો, એકાકાર સાધી
 સ્થૂળ બનાવોની પાછળ આંતરિક સૃષ્ટિ શોધે,
 આધ્યાત્મિક ભૂમિકાઓના પોલાણમાં પેસી
 નીચેની નક્કર ભૂમિની આંતરી મેળવે:

એનાં શુદ્ધ રહસ્યો ઉઠેલે,
 ઉઠેલતાં ઉઠેલતાં 'વહેતા ઝરા'ની માફક
 નવનવા દિવ્ય પ્રદેશમાં મુસાફરી આદરે,
 વચમાં કોઈ વિસામની દેરી પાસે
 ઠાઠાનું-પ્રભુતાનું છેલ્લું શીખર માની ન અટકે
 આગળ ને આગળ પ્રયાણ કરે
 ને નિરંતર 'વિહાર'-જેનું
 'વિહાર'જ પ્રિય કાર્ય રહે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

ચૈાદ બ્રહ્માંડોને ડાલાવવાની શક્તિ
 પોતામાં અવ્યક્તપણે રહેલી નીરખે,
 મનુષ્યત્વના વિધાનમાં જ
 ધર્મનું વૃક્ષ વિકસતું બાળે,
 મનુષ્યત્વ જેમ જેમ ખીલે
 તેમ તેમ ધર્મતત્ત્વનો ફેલાવો થાય;
 ધર્મોત્તમા બને એટલે
 બાહ્ય પ્રવૃત્તિ ક્રમશઃ ઓછી કરી
 આંતર પ્રવૃત્તિનો વધારે વિસ્તાર કરે,
 તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

સંસ્કૃતિઓનું સુંદર ને પવિત્ર મંદિર
તે આદર્શ સાધુ :

*

*

*

સાધુ ધર્મનાં પાંચ મહાવ્રતો:—
પ્રાણાતિપાત વિરમણ, મૃધાવાદ વિરમણ,
અદત્તાહાન વિરમણ, મથુન વિરમણ,
અને પરિગ્રહ વિરમણનું જે સક્રિય વ્રત પાળે છે:

*

જીવન ધરાવતા પ્રત્યેક જીવને
જીવવાનો અધિકાર એ સ્વીકારે છે,
Live & Let live જીવે ને જીવાડે
તેનો નિરંતર પોઠાર છે.
દરેક જીવનાં સુખ ને શાંતિ માટે
પોતે પણ મહા કષ્ટો ઉઠાવે છે,
અહિંસા કાળે મૃત્યુને પણ નોતરે છે.
કોઈ જીવ નાનો મોટો
એના હાથે હણાય નહિં—હણાવાય નહિં,
હણાતાંને બચાવવું એ તેનો ધર્મ !

*

*

*

સત્ય એનાં જીવનની તેજસ્વી પ્રભા છે,
મૃત્યુના છેલ્લા સમય સુધી
'સત્યાગ્રહ' એજ તેનો જીવનશ્વાસ છે.
અસત્યનાં પંથે પડતાં પહેલાં વિનાશ ઇચ્છે છે,
સત્ય સત્ય ને સત્ય
એ વિના મનુષ્યત્વ મેલું થાય,
અસત્યનાં ઝોંછાચે ય ઉભા રહેતાં
આત્માને આભડછેટ માની
પ્રાયશ્ચિત્ત કરવું એ તેનો ખીજો ધર્મ:

*

*

*

સત્ય ને અસત્ય વચ્ચે, compromise
તાડજોડ કરવી આદર્શ સાધુને પાલવે નહિં :

*

*

*

દીધાં વિનાના કાનને—વસ્તુને
'પોતાનું' કરી ઉપાડી લેવું—
એ તેની કલ્પનામાંય નથી,
આપે તો દ્યે, નહિંતર ભૂખ્યા રહે.
ત્યાગીને 'લેવા'નું ય શું મમત્વ હોય?
'દેવું, દેવું'—પોતાના સુગંધી જીવનની

ખુશખો સૌને દેવી;
 એવી મનોદશાવાળાને
 કદી સ્વપ્નેય પરાયું પડાવી લેવા
 કે ચૂપકીથી ઉપાડી લેવાની વૃત્તિ ન હોય.
 તે આદર્શ સાધુનો ત્રીજો ધર્મ :

*

*

*

જેનો Noble Soul પ્રખર આત્મા
 સ્વભાવથી જ પ્રહ્લયર્થમાં રમી રહે,
 મન વચન કાયાથી તેની ખૂબીઓ
 સમજે ને જીવનને રંગે છે,
 ઇન્દ્રિયોને સંયમના ચંદરવા નીચે વશ રાખે છે,
 પદમણીઓ પણ જેનાં પ્રહ્લયર્થથી
 ચારિત્રનાં ચમકતાં તેજથી
 ઝંખાઈને પાછી ફરે છે,
 મોહસુંદરીનું કાટકાટ થતું ઉછાળે ચડેલું જોખન
 પણ જેનાં વીર્યને નમાવી શકવા અસમર્થ છે:
 એવો પુરૂષ સાધુધર્મનાં મૂળથીજ
 મૈથુનથી વિરામ લઈ દ્યે
 તે આદર્શ સાધુનો ચોથો ધર્મ :

*

*

*

નિઃસ્પૃહતાની નમુનેદાર મૂર્તિને

કોઈ વસ્તુ પર સ્પૃહા ન હોય,
ત્યાં વસ્તુનો સંશ્લેષ કે પરિશ્લેષનો ભાર
એનો ઉડતો આત્મા સહી શકે નહિ,
અપરિશ્લેષ વ્રત

જેના આત્માની અમીરાતનું દર્શન છે :
એ આદર્શ સાધુનો પાંચમો ધર્મ :

* * *

આ પાંચે વ્રતો તેનાં

પુણ્યશાળી આત્માની પાંખડીઓ સમા છે :

* * *

આત્મા ને પરમાત્માની એકતા,
એ તેના ભાવ સામાયિકનું ધ્યેય (Goal) :

થયેલી ભૂલો પુનઃ નહિ થવા પામે
એ તેનાં પ્રતિક્રમણનો પ્રત્યુત્તર :

મળેલાં સદ્જ્ઞાનમાં સૌના હિસ્સા માની
સરખે ભાગે જ્ઞાનની પરખો બાંધે,

ને સૌને વહેંચી આપે તે આદર્શ સાધુ.

* * *

નિર્ભયતાની નીડર પ્રતિમા

તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

સુમતા ને નીડરતા જેનો નવકારમંત્ર છે:

રાગદ્વેષ^૧ ત્યાગી, સિદ્ધશીલાનો સિદ્ધ^૨
જ્ઞાન^૩, દર્શન,^૪ ચારિત્ર^૫ તપ^૬ ને

૧ અરિહંત

૨ સિદ્ધ

૩ આચાર્યના આચારો—

જ્ઞાનાચાર—જ્ઞાન ભણે ભણાવે, લખે લખાવે,
જ્ઞાનભંડાર કરે કરાવે, ભણનારને સહાય કરે.

૪ દર્શનાચાર—શુદ્ધ સમ્યક્ત્વને પોતે પાળે, બીજને
પણાવે, અને સમ્યક્ત્વથી પડનારને ઝાલી, સમ-
જીવી સ્થિર કરે.

૫ ચારિત્રાચાર—પોતે શુદ્ધ ચારિત્ર પાળે, બીજને
પણાવે અને પાળનારને અનુભોદે.

૬ તપાચાર—છ બાથ ને છ અભ્યંતર એમ બાર
પ્રકારનો તપ પોતે કરે, કરાવે ને કરતાને
અનુભોદન આપે.

વીર્યાચારનું^૭ પાલન,
 પચ્ચેન્દ્રિયના^૮ વિષયનો ત્યાગ,
 નવ^૯ પ્રકારની બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિનું ધારણ,
 ચાર^{૧૦} પ્રકારના કષાયોને તિલાંજલિ,
 પાંચ^{૧૧} મહાવ્રતોનું નિરંતર રક્ષણ
 પાંચ^{૧૨} સમિતિ ને ત્રણ^{૧૩} ગુપ્તિનું પાલન,

૭ વીર્યાચાર--ધર્માનુષ્ઠાન (ધર્મ ક્રિયા) કરવામાં
 છતી શક્તિ ગોપવે નહિ, તથા તમામ આચાર
 પાળવામાં વીર્ય શક્તિ સંપૂર્ણ રીતે ફેરવે તે.

૮ પચ્ચેન્દ્રિય--જીભ, કાન, નાક, આંખ ને ચામડીનાં
 મનગમતા હિપર રાગ ને અણુગમતા પર દ્રેષ ભાવ.

૯ નવવાડો--શીયલ ધર્મથી સહેજ પણ ખંડિત
 ન થવા માટે બ્રહ્મચારીનાં ક્ષેત્ર આગળ બાંધેલી
 નવ વાડો. વિશેષ વિગત સારૂ સૂત્રો જોવા.

૧૦ કષાયો--ક્રોધ, માન, માયા ને લોભ.

૧૧ પાંચ મહાવ્રતો--દેહ દંડ, જૂઠું બોલવું, ચોરી
 કરવી, મૈથુન સેવવું, ને પરિગ્રહનો સંગ્રહ : આ
 બધાથી વિરામ લેવો તે.

૧૨ પાંચ સમિતિ--ધર્મ સમિતિ, ભાષા સમિતિ,
 એષણ સમિતિ, આદાન નિક્ષેપણ સમિતિ
 તથા પ્રારિષ્ઠાપનિકા સમિતિનું પાલન.

૧૩ ત્રણ ગુપ્તિ--મન ગુપ્તિ, વચન ગુપ્તિ ને કાય
 ગુપ્તિ વિસ્તારથી તે સમજવા સૂત્રો વાંચવા.

આ છત્રીશ ગુણોનું અનુમોહન સ્મરણઃ
 સિદ્ધાંત બાણીને બણાવવા,^{૧૪}
 તથા સાધુ ધર્મનાં શુદ્ધ આચારો^{૧૫} પાળવાઃ
 આ મૂળ પાંચે તેનાં
 નવકારમંત્રનાં મહાન્ પવિત્ર પદો છેઃ

*

*

*

ૐ પાંચે વસ્તુનો દુઃક સાર

નમો અરિહંતાણં

નમો સિદ્ધાણં

નમો આયરિયાણં

નમો ઉવજ્ઞાયાણં

નમો લોણ સર્વ સાહુણં ॥

નિત્ય સ્મરણમાં રાખી,

ૐ શબ્દોનાં અંતરમાં રહેલી

અખર શક્તિઓ તપાસી લઈ,

તપેલી દુનિયાને શાંત કરનારા

ને મૃત શા આત્માને સંજીવની આપનારા

૧૪ ઉપાધ્યાય ધર્મ.

૧૫ સાધુ ધર્મ ને તેના સત્તાવીશ ગુણોઃ

આ પાંચે પઢોના સતત સ્મરણથી જ-
 પઢોને જીવનમાં ઉતારવાથી એ
 સર્વે પાપ-દુઃખનો વિનાશ જીએ છે :
 વિખવાદ કે વિષાદોથી
 થાક્યા પાક્યા આત્માનો એજ
 એક મંગળ કલ્યાણ મંત્ર છે.
 એ સમજે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

અમુક શબ્દોમાં જ મુક્તિ છે,
 ને આજ મંત્રાક્ષરોમાં મોક્ષ છે;
 એવી 'સંકુચિત' ભાવના છોડી
 માત્ર શબ્દોનાં 'ભાવ' પરથી તોલ કાઢે
 તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

અધ્યાત્મનાં મોંઘા પદાર્થને
 સ્પર્શ કરવાની લાયકાત
 શબ્દોમાં નથી, પણ 'ભાવ'માં છે,
 અક્ષરોમાં નથી, પણ અંતરમાં છે:
 "અમુક શબ્દ કે સંપ્રદાયની છાપથી જ

મોક્ષનાં પરવાના મળી શકે છે—”
એ વાતનો જે ઇન્કાર બણે છે
તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

જેનું બણતર-ખાદ્ય ને આંતર બણતર
જીગરને ‘તાલ’ હેતું હોય,
દરેક ક્રિયા કે વિચારને
‘જયણા’ ના ચરવળાથી શુદ્ધ કરી
યોગ્ય સ્વરૂપમાં રજી કરવાનાં મનોરથ હોય,
ને ‘અધ્યાત્મ’ના હૃદયને પામવા
ભારેમાં ભારે મૂલ્ય ભરવા તયાર હોય,
તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

જેની આધ્યાત્મિક છાયામાંથી નીકળતો પ્રકાશ
સંસારના મુતેલા આત્માને
મધુર કંઠથી જગાડે, ચેતાવે,
વ્યવહારનાં વિષયોનો ઉતારી
આત્માના અમીરસ માય,

સંસારીઓની શુષ્ક ભૂમિકામાં
રસનાં-મધુર જીવનનાં સિંચન કરે,
ને ચોપાસ અસીમ
શાંતિનું સામ્રાજ્ય સ્થાપે તે આદર્શ સાધુ !

* * *

આદર્શ સાધુનું શુદ્ધ
નૈતિક સિદ્ધાંત માટે ચાલે છે,
માનવતાને દેવત્વ આપવા,
*આકાશ પાતાળ એ બિંધે છે :
પૃથ્વીપરથી ગગનમાર્ગે ઉડવા
'એરોપ્લેન'માં તે વિહરે છે,
સ્વચ્છ વિચારોની પરંપરા
તેનાં 'એરોપ્લેન'ની બે પાંખો છે :
સાદી સરળતા ને ઉન્નત ભાવના
એનાં વિમાનનાં બે એંજન છે,
શ્રદ્ધા, રે અટલ શ્રદ્ધા તેનાં

*આકાશ: ઉચે ઉડવું.

પાતાળ : ઉડા ઉતરવું. સમુદ્રનાં મંથનમાંથી મોતી
લાવવા તે:

એંજીનની તેજસ્વી 'સર્ચ' લાઇટ' છે:
 જ્ઞાનદૃષ્ટિ તેનાં માર્ગમાં
 લીલા સીમલોથી સ્વાગત કરી માર્ગ દર્શાવે છે,
 આત્માની શક્તિ તેના એંજીનનાં
 ધગધગતા કેલસા રૂપે છે:
 'વહેતીયાણુ જળ' એ અગ્નિની
 'સ્ટીમ'—વરાળ રૂપે આગળ ધપે છે,
 'આનંદ' ને 'પ્રકાશ'
 તેના જીવનનું ખાણું ને પીણું છે:
 અગાધ મૌન ને વિચારોના
 Vibrations મોજાંઓ તેનો 'વાયરલેસ' છે :
 પવિત્રતા ને શુદ્ધ ક્ષાત્ર સ્વભાવનું તેજ
 એનાં વિહારમાર્ગનાં પાટાઓ છે,
 'સ્વાર્પણ' તેની ગતિનું 'સ્ટેશન' છે,
 'તૃપ્તિ'ની તરપણી તે તેની 'હેન્ડબેગ' છે:
 જીવંત લોહીનો ધબકાર એ
 તેનાં ચાલની સૌમ્ય સીસોટી છે:
 'સંયમ'ની સંપૂર્ણ તાબેદારી
 એ તેનો લાલ ધબકારો છે:
 આશાવાદની અખંડ પૂજા

એ ‘આદર્શ’ સાધુ’નો પ્રગતિસૂચક વાયરો છે,
મધુરતાજી માત્ર જેનો ‘ઉપાશ્રય’ છે,
સમતા ને ત્યાગ તેની ‘પોથીઓ’ છે:

આત્માના અનંત સંસ્કારો
ને પ્રભુતાભરી પ્રેમની ભાષા,
આડંબર વગરનાં સ્પષ્ટ શબ્દો
ને મુંગી વાણીનાં મુંગા અંકારો:—
આ તેનાં પ્રિય સહચારીઓ છે.

* * *

જેનાં ચરણે સર્વસ્વ સમર્પવાનું
આત્માને સ્વાભાવિક ઘેન ચડે તે આદર્શ સાધુ !

* * *

જે નિઃસ્પૃહતા પર જનવૃંદો વંદન માંડે,
‘સર્વવિરતિ-સર્વથા આત્મભોગ પર જ્યાં
‘વારી’ જવાની ઉર્મિઓ ભગે,
તે આદર્શ સાધુ

* * *

માનવસ્વભાવનો જે ઉંડો અભ્યાસી,
મનુષ્યના ‘અંદરનાં રહસ્યને ઓળખી દે—
તે આદર્શ સાધુ

* * *

‘આદર્શ’ સાધુ’ના

સંસર્ગથી જીવનમાં તાજગી આવે,
એની ‘અસર’ની પ્રબળતાનો અનુભવ થાય,
અતરમાં ‘શુભશક્તિ’ના મોજાઓ ઉછળતા લાગે,
હીતરમાં પોઢેલી મહાશક્તિ જાગે,
વિશ્રદ્ધના વંટોળે ચડેલું મન શાંત પડે;
અને નિભર્યતાના પાયાઓ ધરખાય !

*

*

*

જેનાં શાંત મૌન આગળ

દુનિયાના ડુંગરાઓ પણ ઠાલી શકે,
આંસુની પવિત્ર ધારામાં
શહેનશાહતોની શહેનશાતો જાય,
તણાઇને ફૂલ થઈ જાય,
એ અશ્રુની અંદર પણ
ક્ષમા ને પ્રેમ છે:
સૌજન્ય ને મોહકતા છે:
એનાં મૌનમાંય
પથરને ભેદવાની શક્તિ છે,
પાતાળને ફેડવાની પ્રચંડતા છે.
વજ્ર હેયાને હલાવવાની પ્રખરતા છે:

છતાંય હેત ને હયાથી
 દુઃખી જનો પર
 માનસિક આંદોલનો દ્વારા પણ
 મલમપટ્ટા કરવાની કોમળતા છે.
 જ્યાં અનુકંપા ને આદ્રીતા છે:
 તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

સામાન્ય જનસમૂહના
 ગુમાનને ગાળી નાંખે તેવું
 કાંઈક તેનામાં 'કંઈક' ભર્યું છે, પણ
 તે કથી શકાય નહિ તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

સજેલા શસ્ત્રને ઉતારી નાંખે
 એવો જેના અંતરનાં ઉંડાણનો શબ્દ
 તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

તત્ત્વજ્ઞાનની ઝીણામાં ઝીણી
 ખારીકીઓ શોધીને વિચારે, મનન કરે,
 ને જીવનમાં પચાવવાની જે કુશળતા વરે,
 સદાય equal (Balanced) સમતોલ રહી

શાંતિ ને ધીરજપૂર્વક જ્ઞાનને પચાવે,
 વિચારોમાંથી નિરંતર બળ ને ચેતના પીએ,
 ભાવનાઓમાંથી રસિકતા ને સંયમ મેળવે;
 અને સરળતામાંથી ચારિત્ર ધરી
 ચારિત્રની રોશની વડે
 જગતને અંધારામાંથી પ્રકાશમાં
 અદૃશ્ય કે દૃશ્ય રીતે દોરી જાય;
 તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

જેનો મૃદુ ને શીતળ

પુણ્યશાળી રૂપશી

આખા માણસના 'અંદર' ને બદલી નાંખે,

પાપીઓના દિલનાં દોષ હરી

શુદ્ધ ચારિત્રની સુવાસ ભરે;

પ્રેમનાં પડઘાથી વાતાવરણમાં

પ્રેમની જ પ્રતિમાઓ ઉભી કરે,

પ્રદેશે પ્રદેશને પ્રેમથી ભીંજવી દે,

જીવનરસથી ક્ષણરૂપ કરે,

સુધાનું સિંચન કરી 'સુધાક્ષણો' પકાવે;

અને જેમાં પાદરૂપશી જ

કલેશનાં કરુણ સ્થાનો પણ
સુખશાંતિનાં મનોહર ધામો બને—
તે આદર્શ સાધુ.

* * *
પ્રવૃત્તિમાંથી નિવૃત્તિ મેળવી
એકાંતમાં આત્માને ખીલવે છે,
ભાવ સામાયિકમાં બરાબર 'સ્થિર' રહી
પોતાનું મોહકજીવન વધારે મોહભર્યું બનાવે છે:
પોતાની નિવૃત્તિને 'પ્રમાદ'માં વેચી ન નાંખતાં
એ 'પુરસદ'ને જીરવી બાણે છે,
પુરસદનો સદુપયોગ કરીને
તેમાંથી સુંદર બાળક-તેજસ્વી 'તત્ત્વ'ને
જન્મ આપે છે:

પુરસદ દ્વારા
સ્વ-સ્વરૂપમાં ધ્યાનમગ્ન બને છે,
વ્યવહાર માત્રનાં 'પાખંડો' પર
વિજય મેળવવાની કળા વરે છે;
ને એ કળાદ્વારા
'નિશ્ચયનય' ને બાણવાની
જેનામાં 'મસ્તી' બગી છે તે આદર્શ સાધુ.

સત્યનો જે પરમ પૂજારી,
 શરવીરોની અહિંસાનો ઉપાસક,
 પ્રહારચારીઓનો બહાદુર સરહાર,
 નિષ્પરિશ્રદ્ધતાનો જીવંત આદર્શ,
 બાળકના જેવી સુંદર સરખતા ધારે,
 ને નિર્દોષ પ્રેમનો જાણે કૂવારો,
 ક્ષમાનું વિશ્વાસ સરોવર,
 ને આદર્શોનો આદર્શ :
 જેની પ્રત્યેક ક્રિયામાંથી
 નિખાલસતા ને નિર્દોષતા
 તરી આવે છે તે આદર્શ સાધુ

*

*

*

'આદર્શ સાધુ' એ
 જીવનની 'એક' મેળવી હોય,
 તેનો 'ત્યાગ' ઉન્નત પગથીયા પર ચડે,
 ચડતાં ને ઢોડતાં રસ્તો બૂલે તો 'એક' ઢાળે,
 ને 'ભાનપૂર્વક' પાછો ફરી-
 'મિચ્છામિ દુઃકટં' માગી
 પુનઃ સાચા માર્ગે પ્રયાણ કરે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

‘આદર્શ સાધુ’ની આંખો
 ‘શુભદર્શી’ હોવાનો દાવો કરે છે.
 પોતાનાં જીવનકર્તવ્ય સિવાય
 બીજાનાં પાપો, દોષો જોવાની
 જે બહુ ઓછી જ દરકાર રાખે છે:
 એ પવિત્ર મૂર્તિ તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

પૃત્તિઓ માત્ર પર જોશે

જીત મેળવવાનો ‘નિશ્ચય’ કર્યો છે,
 છતાં જે ‘રોતલ સુસ્ત’ જેવો ન બનતાં
 ‘હસતાં સિંહ’ જેવો બની રહ્યો છે:
 ભક્તિયોગનું બન વિંધી
 કર્મયોગનાં બગીચાની સુગંધીઓ
 સુંઘતો સુંઘતો જે
 ‘જ્ઞાનયોગ’ ના મેરુ પર ‘બુદ્ધી આંખે’
 ઇલાંગો ભરી રહ્યો છે—
 ભરવાના મનોરથો રચે છે;
 તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

જેની અહિંસાભરી દૃષ્ટિ

જંગલમાંય મંગળ કરે,

ઝેરનાં અમૃત બનાવે,

‘દુશ્મન’નાં દોસ્ત ઘડી આપે;

ને વિષ ઝરતા કૃષ્ણધર શિરે

પ્રેમનો પાવક પ્રગટાવે:

તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

‘ત્યાગદેવ’નું જ જે મંદિર,

ને દેવ ને પૂજારી બન્ને પોતે જ હોય;

પ્રકૃતિ, વેશ, ભાવના ને જીવન

શબ્દો ને સર્વ પરમાણુઓમાંથી ત્યાગ ઝરે,

એ ત્યાગ ‘અંદર’ની ખદબદાટી

યા આત્મ જાગૃતિનું સ્વાભાવિક પરિણામ હોય,

છતાં ‘હું ત્યાગી છું’ એ

વિચાર માત્રથી જે ફર હોય !

કેવળ ચહેરા પરથી જ

ત્યાગનો અનુપમ ઇતિહાસ વંચાય,

ને એ ઇતિહાસના અક્ષરો.

પવિત્ર શક્તિની જેમ જોનારને ખેંચે !
 આંખના ઇશારે હૃદયમાં
 'ત્યાગ ભાવ'નું સિંચન કરે,
 સુક્ષ્મ આત્મામાં
 રસિકતા ને સભરતા ભરે !
 શબ્દોના આડંબર વગર
 ચંદ્રોના સુંદર ભાવથી
 ખીજનાં જીવનને સુંદર-ત્યાગી બનાવે;
 અને જેની હાજરીમાં
 જીવનનાં અભિમાન ને ઠંભ
 આપોઆપ ગળી જાય તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

આદર્શ સાધુ :

માટીમાંથી મહાદેવો બનાવે,
 પથ્થરોમાંથી પ્રભુને પ્રગટાવે;
 મોતને મારવાની વિદ્યાઓ શીખવાડે,
 વાસનામાત્રનો વિનાશ કરી
 મોક્ષનો પથ દેખાડે !

જે અમીરદિલી આગળ

હૃદય, વંદના ઝૂકાવે,

જળલહરીઓ માફક સૌને

હર્ષનાં નૃત્ય કરાવે !

હયાપાત્ર નહિ પણ ઈર્ષાને પાત્ર બને છે,

ઈર્ષા કરનારને જે મીઠાશથી જ મારે છે,

આ 'માર' માંય મધુરતા છે,

ને ચાહનારમાં પ્રભુતા છે;

તે આદર્શ સાધુ :

*

*

*

પોતાની અંદરની અજ્ઞાનતાનું ભાન છે,

ને સત્ય તત્ત્વની કીર્ણી પારખ છે;

પ્રતિપળે જે 'નવો' ઘડાતો બળ્ય છે, ને

મહત્તાના વિચારોમાં ચકચૂર રહે છે,

તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

આશાનો અખૂટ ખજાનો છતાં

અતૃપ્તિનાં દૈત્યને જે ડારી શકે,

સિદ્ધિઓ વરવા સારૂ
ઠંટકોની પથારીમાંથી પણ
સ્વર્ગનાં સુખો કુશળતાથી વીણી શકે,
ત્રાસ પોકરાવે તેવી વિષમ સ્થિતિમાંય
જે પોતાનું 'સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ'
અભિશુદ્ધ બળવી શકે છે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

ઉંચે ઉડવા પહેલાં

'ઉડાણુ'માં ઉતરે,
બહુતો પાસેથી પૂજા કરાવવા કરતાં
'પ્રહાર'માં જ પોતાની પ્રગતિ નિરખે !
મમત્વના રાક્ષસને મારી
પુરુષાર્થનાં વેગને ઉતાવળો બનાવે;
સમકિતના માર્ગે વળતાં
અનેક પ્રકારનાં વજ્રબંધી બખતરો
સાંભળે જે ઢોડી રહ્યો છે;
તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

પોતાની પ્રકૃતિના પાયામાંજ
વચનગુપ્તિની પૂરણી કરીને

જીવનનું મનોહર ખીલડીંગ રચ્યું છે:
તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

‘આદર્શ સાધુ’ની માનવતામાંથી

તેજોમય ચપળતા ઝરી રહે છે,
સ્વતંત્રતા ને સ્વાભાવિકતાનું દર્શન લાઘે છે,
કુદરતના સામાન્યમાં કુદરતી રીતે રહીને
મસ્તની માફક ખડખડાટ હસી શકે છે,
આનંદના ધડેલાથી ‘જીવન ખેલો’
નિર્દોષ ભાવે ખેલે છે;
હર્ષની ખુમારીમાં નાચી રહેલા તેનાં ચક્ષુઓ
સરળતા ને મીઠાશની ઠંડક આપે છે,
આત્માની ઉન્નત સ્થિતિએ પહોંચતા જે
હરેક ચીજ, ભાવ, ભાવના ને કલ્પનામાંથી
‘નિર્લેપ’પણે રસ લૂંટી શકે છે તે આદર્શ સાધુ:

સાધનાના પંથે દોડતાં જે

પોતાના ‘સ્થાનક’ પરથી ડોલતો નથી,
કે પોતાના દિવ્ય ઉદ્યાનની મળઓ
લોકોનાં ત્રાજવે વેચતો નથી:

પોતાના ઉજ્જવળ જ્ઞાનનો,
લોક Masses અને લોકમતના રમરણમાં
આંખુ કરી નીચે ગબડતું જોવા સાંખતો નથી
લોકો તરફની પ્રશંસામાં પડયા રહી
'સત્યજ્ઞાન' ને કદી છૂપાવતો નથી:
એ તો જીવનની પ્રત્યેક પળે,
પોતા અને પોતાની 'અંદર'ના અવાજ પ્રત્યે
સંપૂર્ણ વફાદારી બતાવવાનું ન ચૂકે;
તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

પોતાના જીવન કૃત્યોની 'પ્રમાણિક' નોંધ રાખી
ગ્રાહ્ય ને અગ્રાહ્ય તત્વોનો 'વિવેક' સમજે,
બૂલોને 'બૂલો' તરીકે 'સ્વીકારવાની સમ્મતિ' ધરાવે,
ને અહિંસા સાધનાનો જીવનમંત્ર જપતાં
'પરાઈ' સહાય ને લૌકિક મોજમજને
તિલાંજલિ દેવા તૈયાર રહે તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

જેની આધ્યાત્મિક ખંસરીથી આકર્ષાઈ
ગમે તે ધર્મના-કહેવાતા 'નાસ્તિકો' પણ

પ્રેમભીની આંખે દર્શન ગ્રીલવા ખ્યાલે,
 પુણ્ય ને પાપની બેડીઓ ખખડાવસને-ખઠેલે
 જે સદા ભત્રાંતાનો ધર્મ શું-તે સમજાવે:
 અને તેમાં જ પોતાના 'જય' સુકત જીવનનું
 સાર્થક માને !

કોઈનીય પાસે પોતાના
 પવિત્રતા ને સાધુતાના વ્યૂગંધો ફૂંકવા કરતાં
 પોતાના 'ઉત્કૃષ્ટ મંગલ' માર્ગમાં
 આનંદની ડૂબકીઓ વડે પ્રમાણિક જીવનજીવે,
 જીવને આપોઆપ સુગંધી તેમાંથી ફેલાય;
 જોવા અરેખરા જે હૃદય મારી 'સાધુ'
 પ્રત્યાજ્ઞા છે

તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

કૃણાભૂખ્યા આત્માને જેનાં જીવનતીરે બેસી
 મીજબાની ઉડાવવાનો અવસર મળે,
 કૃત્રિમતાની ભૂતાવળમાં ભૂલેલાં
 સંસારના સંતાપે ઢાંઝેલા ને જળેલાઓને
 જે 'લીલોત્તરી' પાસે આવી

‘ હાશ ’ દહીને વિરામ કરવાનું મન થઈ આવે !
 એ જગમતીર્થનાં દર્શને જવાની
 સ્વાભાવિક મત્તમાં ઉત્કટ ઈચ્છા જાગે,
 માતવ હૃદયનાં ઉંચા મનોરથો
 આદર્શો ને મહત્વાકાંક્ષાઓ જ્યાં પોસાયઃ
 અને રામે તેવા ગવિષ્ઠ
 ‘ ઇંદ્રભૂતિઓ ’નાં ગુમાની દિલમાંથી પણ
 સ્વયંભૂ શ્રદ્ધાનાં, ભક્તિનાં ને
 પ્રેરણાનાં કૂવારા કૂટે તે આદર્શ સાધુઃ

*

*

*

દુનિયાના દુઃખી દર્દીઓનો
 ઓનરરી માનસિક ડોક્ટર તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

અણબૂઝ્યાં મનના તાપો
 જેને જોતાં સૌ શમી જાય,
 આત્માના અણબૂઝ્યા સંતકારો
 ‘ આદર્શ સાધુ ’ ને સેવતાં ખીલી ઉઠે;
 નીરસ હૈયાઓમાં ફૂલડાંની ફેરમ પૂરે,
 ઉઠળતી દુનિયાનાં શિર પર

સુવાસિત જીવનની શીતળતા વરસાવે.
 પોતાની સ્વતંત્ર 'નાસિકા' તૈયાર કરી
 નંદનવનનાં વાયુમાંથી સુગંધીઓ છુટે.
 ને લેશમાત્ર આવેશ કે લાગણીથી ન દોરાતાં
 ઠંડે કલેજે, વીરોચિત ઉદાર ભાવનાથી
 દરેક પ્રશ્નને શાંતિથી વિચારે, તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

‘સ્વશક્તિ’ ની સાધના પાછળ
 મહામ પગલે ચાલનારો તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

‘આદર્શ સાધુ’ની તપશ્ચર્યા
 તેની વિખરાયલી શક્તિને એકત્ર કરે,
 શક્તિનો પુંજ એકઠો કરે,
 સમગ્ર જીવનનું એકજ લક્ષ્ય
 પ્રધાનપણે તેમાં વિલસતું હોય:
 આત્માના સંસ્કારથી તેનાં તેજ તપતાં હોય,
 પ્રકૃતિનાં સર્વે હૃદયીઆરો:-
 મન, શરીર, પ્રાણ ને બુદ્ધિ
 બધાંય આત્માના સિદ્ધાંતને સ્વીકારે,

અને ચોક્કસપણે સમજે કે
‘ તપ ’થી મનની સમૃદ્ધિ ન વધે તો
“ તપ એ ખાલી ઢોંગ છે ! ”

*

*

*

જેની તપશ્ચર્યા વિવિધ કર્મનાં બળને ક્ષીણ કરે,
મૂળ પ્રકૃતિની તિખાશ કાપે,
સ્વભાવને રેશમ જેવો સુંવાળો ને
પુષ્પ સમો સુગંધી બનાવે:
આત્માને આનંદભરી નરમાશ અર્પે,
અને કુણી માખણ જેવી બનેલી જીભમાંથી
જેની તપશ્ચર્યા મધુર વચન કઢાવે !
તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

‘ આદર્શ સાધુ ’ ના ધર્મનો અર્થ

‘ ગુણસ્થાન કમારોહણ ’ કરી શકાય,
આત્માની ઉર્ધ્વગતિ જેમાંથી જોઈ શકાય,
હૃદયના ગુણોનો વિકાસ જેનું ઔર નૂર વધારે,
ચિત્તનાં વ્યાપારો સમતોલવૃત્તિ બળવી શકે,
અને સમ્યક્ જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્રનું

નિરંતર રમરણ રાખી તેમંથી
‘દિવ્ય જીવન’ને આવિષ્કાર કરે તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

સંસારથી વિરક્તિ લઈ,

દ્રવ્ય અને સાવધી સંપૂર્ણ તલાક દઈ,

સંસારનાં વિકારોથી ય પર થઈ

અખંડ કર્મયોગી માફક જે

‘નવા અવતાર’—નવા જીવનનું ‘ઘડતર’ કરે,
આત્માની શોધમાં

કર્મ, કર્મ ને કર્મની જ એ

નિવૃત્તિમાર્ગમાંથી ‘દેવી કર્મ’ની પ્રવૃત્તિ સાધી

દિવ્યતા—સ્વતંત્રતાને વરવા મથે; તે આદર્શ સાધુ

*

*

*

દોડતાં પહેલાં ‘સ્થિરતા’નું ‘સ્ટેશન’ સર કરે,

પળેપળને પોતાના ‘સાધકો’ લોજીકલ

પ્રોસેસ—

‘માનસિક હિંદુયન’ જેવાની સ્થિરતામાં ખરે,

અને સાવધાનના તેજલા પંથ પર

જીંદગીનો શાંત ને નિરાડબરી આશ્રમ સ્થાપે,

તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

સંસારની બધી 'અસરો'થી પર રહી
 બધી અસરોનેજ 'પોતા'માંથી જન્મ આપે,
 એની વ્યાપક જ્ઞાન દષ્ટિમાંથી કૂટતા
 કિરણો અનેક કલ્યાણ બાજો ખીલવે,
 'દોસ્તી' કે હુકમનાવટનાં કીચડમાંથી હાથ ધોઈ
 સમભાવભરી નજરથી વિશ્વના
 સર્વે મનુષ્યો ને તિર્યંચો સાથે
 એક સરખો-સમાન 'વ્યવહાર' રાખી જાણે !
 સારાનરસામાંથી પૃથક્કરણ-બુદ્ધિને વિકસાવી
 જે પ્રગતિમાર્ગનો પ્રારંભ કરે,
 બાહ્ય દ્રશ્યમાંથી પોતાને ઉપાડી
 'અંદર'માં ડૂબકી મારવાની કળાપર પ્રભુત્વ પામે !
 અને અંતર સમુદ્રમાંથી જે
 રત્નો વીણી લેવાની કાળજી રાખે તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

'અંતર'ના સુતેલા 'તત્ત્વ' ને ઠંઠાળી જગાડે;
 જગાડવા દોડતી ક્રિયાનું ખારીક અવલોકન કરે,
 જગાડનાર ને જાગનાર બન્નેનું
 'એકત્વ' સમજી પ્રેરણા કર્યા કરે, પીધા કરે.

પોતેજ પોતાનો હુકમ કરનાર ને
 પોતે જ પોતાનો હુકમ ઉઠાવનાર બનાવી શકે;
 પોતેજ પોતાનો ચોકીદાર બની
 પોતાના વિચારો ને વર્તન પર
 સંપૂર્ણ કાબૂ મેળવે !
 ને જે પોતે જ પોતાનો 'આદર્શ' ને
 'રૈયત' સમજી આત્મપ્રદેશે શાંતિથી
 ચક્રવર્તિપણું ભોગવે તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

અપ્રમત્ત બનીને હશે દિશામાંથી જે અભય
 બન્યો છે,

વાંચવા કરતાં વધારે 'વિચારવા'માં શુભ ભાળે છે.

શીખામણ આપવા કરતાં

સંસ્કારો 'જગાડવા'માં સિદ્ધિઓ નિરખે,

બોલવા કરતાં 'મૌન'માંજ શક્તિનાં

શસ્ત્રો ભરેલા જીએ,

ને ખૂબ ખાવા કરતાં

'પચાવવા'માંજ સાચો પુરૂષાર્થ માને:

તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

જેના 'ધર્મલાભ'માં નિઃસ્પૃહતાનો સાગર ગાજે,

માનવતાના મોજાંઓ

એની સાધુતાને સોનેરી રંગથી ઓપે,

સમતાની લહરીઓ જેના

મુખચંદ્ર પર ફરી વળી

જીવનની ઉંડાશ ને ભવ્યતાનો આદો

ખ્યાલ ઓપે,

ને મુક્તિનાં પિપાસુઓનું જે મજબુત

'તરણ તારણ' સફરી જહાજ છે :

એવી જોતાંજ સ્વાભાવિક ખાતરી થાય

તે આદર્શ સાધુ :

^{*}આત્મ ^{*}સ્વમાનની ^{*}ગૌરવમૂર્તિ, દુનિયાના
કીર્તિ કે અપમાનના કુકાને દુનિયા પર ફેંકી દે,
પદવીઓ જેને ભારરૂપ લાગે,
વિશેષણો તેને અનુકૂળ ઉપસર્ગો સમા ભાસે,
નકામી ધામધૂમે જેને આત્મશક્તિમાં-
આત્મ પ્રતિભામાં પડેલાં ખાંઠાઓ પર
લગાવાનાં થીંગડાં જેવી દેખાય,
એ બધાથી દૂર રહી

માનમાં ફૂલે નહિં, કે અપમાનમાં કરમાય નહિં,
એવું 'આનંદધન'—જીવન વીતાવે
તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

સંસારનાં મોહ-અજ્ઞાન અંધકારો ઉલેચી
પોતાના મીઠાં ઠંડા જ્ઞાનવારિ વરસાવે,
હરિયા જેવા દિલાવર દિલમાંથી
જ્ઞાનની સુવાસ પાથરી
આપણાં મનોમંદિરને પવિત્ર કરે છે.
આખી દુનિયા મહેંકી ઉઠે તેવી સરસ સુગંધ ભરે,
શુષ્ક હૈયામાં ચેતન છલકાવે;
રસથી તરબોળ કરી નિર્બળોને પણ
પ્રાણના પ્રસાદ આપે !

ને વિશ્વ વ્યાપી હેતનાં હિલોળે જે
સારીય દુનિયાને હિંચોળે છે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

અનુભવની એરણુ પર ધડાયેલો

એ મહાન યોધો છે,

દુનિયાની કપરી ઠોકરો ખાઈ શકતાં

એ ઠાકરોનાં 'સ્મૃતિ-ઝેરો' દૂર કર્યો છે,
 આંખોની મીંટ પર જે માણસને માપી દ્યે છે,
 બહારના દેખાવપરથી માપવાની બૂલ ન કરતાં,
 મુખ પર બંડ કરીને તરી આવતાં—
 અંતરનાં સદ્વિચારો, પવિત્ર ભાવના
 ને વિશુદ્ધ રંગ પરથી પાત્રતા પારખે છે !
 જ્ઞાન અને અજ્ઞાનનાં સ્પષ્ટ ભેદો સમજે,
 કર્મ ને તેનાં ફળનું જાગૃત 'ભાન' રાખે,
 વીતરાગના માર્ગની નાનીમોટી
 માહિતીઓ મેળવવા મથે;
 અને પોતાની હાજરીથી થયેલાં શુભ કાર્યોમાં
 પોતાને નિમિત્ત માત્ર માને !
 વૃત્તિ માત્રને ક્ષણિક તરંગ માની
 વૃત્તિઓ તરફ હાથ ફેંકે,
 અને મિથ્યાભિમાની કાળી વાદળીઓને
 પોતાના જીવનપ્રદેશે આવતી અટકાવવા
 જે સતત ચોકી કરી જાણે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

આદર્શ સાધુ,

જીવનની દરેક પળમાંથી સૌંદર્ય શોધે,

દરેક સ્થિતિમાંથી પવિત્રતા તારવે,
 હરનિશ માનસિક વ્યાયામ કરી
 તેમાંથી ધર્મનો અખંડ પ્રવાહ વહાવે;
 ને જેનાં 'પાતરા'માં 'મનુષ્યત્વ'ના ખીલવટની
 અનેક ગુપ્ત ચાવીઓ પડી હોય
 તે આદર્શ સાધુ!

*

*

*

જેને પોતાનું વીર્ય (શક્તિ)

નિષ્કળ ને નિષ્પ્રયોજિત તુચ્છ યુધ્ધો પાછળ
 ખરચવું પાલવે નહિં,

'અંદર'ના કુરુક્ષેત્ર પર વિજય મેળવવા

જે બાહોશ સૈનિકને ઝૂઝતાં થાક ચડે નહિ,
 પોતાની 'સહાય' ને માટે

કોઈ બહારનાં તત્ત્વની આશામાં ઠગાય નહિં,

પણ 'આદર્શ સાધુ'

અંદરનાં 'દેવત્વ' પર અવલંબિત રહે છે:

પોતાનેજ શક્તિનું 'નિવાસસ્થાન' માની

પોતાને અને દુનિયાને ગતિ-ગરમાવો આપે,

અને જે આત્મીય Noble Taste

'ઉચ્ચ શોખ' ને ખીલવતાં

સંસારનાં અનેક 'તુચ્છ દેખાવો' સામે
'લાજ' કાઢી-પીઠ ઠપ હરીફરી શકે છે!
તે આદર્શ સાધુ :

* * *

આત્માનું વિજયક્ષેત્ર સદાય વિસ્તારતો
વિસ્તારતોજ જીવન નિર્વાહે
તે આદર્શ સાધુ:

* * *

જે જીવનમાં નવું પાણી લાવે,
જીવનમાં પ્રત્યેક શ્વાસને પોતાની
અદ્ભૂત જીવનકળાથી સૌરભભર્યો બનાવે,
અંદરની 'ગડમથલ'ને શાંતિનો સંદેશ આપે,
ને આપણાં દોષભર્યા જીવનને શુદ્ધ કરનારી
ગરમી જેની ઠંડી આંખમાંથી સ્પુરતી લાસે;
તે આદર્શ સાધુ :

* * *

લોખંડી ઇચ્છાશક્તિનો એ સમુદ્ર છે,
અકેક છાલકમાં જે મહાન પરિવર્તનો સર્જી શકે છે:
એ Will Powerથી ભરેલી

જેની ચમત્કારી આંખોમાંથી
ગરમ પ્રકૃતિઓ પર ઠંડાશના સરખત છંટાય છે.
'ઠરેલા' માણસોને ચેતન્યના સૂરો સંભળાય છે:
તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

એકાંત દૃષ્ટિ છોડી,

અનેકાંત દૃષ્ટિએ—“સ્યાદ્રાહ્નિ શૈલીએ જે
દરેક વસ્તુનાં ગુણદોષ ધીરજપૂર્વક તપાસે છે,
વિવેકનાં ચસ્માથી તે ખસાખર નીરખે છે,
ને છાશમાંથી નીકળેલાં ‘માખણ’ને—
તપાસણીનાં અંતે લીધેલા ગુણના મનન,
અને ‘નિદિધ્યાસન’માં પોતાની જાંઠગીને
અમેલો સમય ખરચી રહે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

આદર્શ સાધુ, જ્ઞાનની ગંભીર ગીતા છે.

અકળ ઐશ્વર્ય ને પ્રેમની પરિસીમા છે.
બાગૃતિની જવાહા જેહું એજું જીવન
ને ચેતનાની વરાળ જેવા પરમાણુઓ
જનપહે જનપહે કર્તાવ્યખોધ આપે,

ધર્મસૂત્રોનાં નિતારની ભેટ ધરે,
 નિષ્કામ કર્મની લગની લાગે,
 મહત્તાના સંસ્કારી ઉપદેશની ધૂન જાગે,
 ને જ્ઞાન અને ક્રિયાનો સમન્વય કરી
 અંદરની ચેતન-ચીનગારી વડે
 ‘ અનાથ ’ હૈયાને હુંકે કંઈ સજીવન કરે,
 મૂર્છિત અંતઃકરણને જગાવે;
 તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

જેની મીઠી આત્મીય ઝાલર,
 જગતમાં અદ્ભૂત સંગીતનો સ્રોત વહાવે,
 ખંધ થઈ ગયેલાં હૃદયના દ્વારો ‘ ઉઘડાવે ’
 પોઢેલ આત્માઓને જગાવે,
 ને ‘ નિર્જાળતા ’ માંથી સામર્થ્યવાન
 આત્માનું સુંદર ધડતર કરે:
 માનવ જન્મનો આશય ને કર્તવ્ય સમજી
 સૂક્ષ્મ ભુવનોનું સંશોધન કરે
 તે આદર્શ સાધુ.

*

*

તત્ત્વજ્ઞાનની 'ખાખ' જીરવવા માટે જે
આત્માનાં મળ ને બુદ્ધિનાં વિભ્રમતાને
હટાવવાનાં 'જૂલાબો' લઈ શકે છે,
તે આદર્શ સાધુ :

*

*

*

‘આદર્શ સાધુ :

પોતાનું સ્ફટિક શુ ઉજવળ જીવન
‘ધર્મશ્રોતાઓ’ માટે
સદાય આરીસા માફક ખુલ્લું રાખે !
પોતાના જીવનની નિર્મળતા ને
વિચારોની વિશુદ્ધતા જોવાનો
સહુ કોઈનો ‘અધિકાર’ મંજૂર રાખે !
ને જીવન જેવું હોય તેવા સ્વરૂપમાં
આડંબર વગર રજુ કરવાની પ્રમાણિકતા
દર્શાવે !

*

*

*

કંલેશ, કંકાસ, વહેમો ને શંકાની બેડીઓ તોડે
‘આવેલા’ સ્વાતંત્ર્યને ‘નકારો’ બાણે,
એ તો પોતાની ‘અંદરથી’ જ
સ્વશક્તિથી જ સ્વાતંત્ર્યને ‘શોધી’

પોતાનામાં 'પ્રગટાવે' છે: 'મેળવે' છે:
 સ્વાતંત્ર્યને પોતામાં શમાવીને
 જીવંતમુક્તિ જે સાધે છે.
 'અંદર'ની ગુલામીનાં કાંટાઓ દૂર કરી
 સ્વાતંત્ર્યનાં ગુલાબ છોડ ઉછેરે છે:
 ગુલાબને ઉઝેરતાં જે
 ગુલાબનાં કાંટાઓ પ્રેમથી સહે છે,
 "કાંટા વિનાનું ગુલાબ ન હોય
 ને દુઃખડાં વિનાનું સ્વાતંત્ર્ય ન હોય"
 એ જેની મજબુત માન્યતા છે:
 કાંટાથી કંટાળશે તે ગુલાબને સુધી શકશે નહિ,
 દુઃખોથી જે ભાગશે ને મુક્તિને વરી શકે નહિં.
 આ સિદ્ધાંત પર
 જે ગુલાબને ભેટવા દોડે છે:
 અને હોજરીની સર્વે શક્તિથી
 સ્વાતંત્ર્યને 'પચાવી' જાય છે
 તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

સાધ્ય મોક્ષ માટે, સાધન જેનું ધર્મ,
 સાધ્ય ધર્મ માટે સાધન એક નીતિ,

નીતિ એટલે ઉન્નત વિચારોની ક્રિયા,
એવી ક્રિયા માટે જ જેનું જીવન
તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

આદર્શ સાધુ' નો આત્મા પાંખવાળો છે,
વિશ્વના દૂષા ભેદ શોધવા તે
તર્કશાસ્ત્રને સાવ લાગડુ માને છે :
દુનિયાનું દ્રશ્ય કે અદ્રશ્ય તત્ત્વ શોધવા
'હૃદયશાસ્ત્ર'ને જ સમર્થ બાળે છે.
બુદ્ધિનાં નીર જેનાં નિર્મળા છે,
તે નીરને હૃદયસરિતામાં મીલાવે છે;
અને જે પોતાનું 'આદર્શ જીવન'
વાસ્તવિક જીવન 'ખડાર' ન શોધે
તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

વ્યવહારીઓની ડાહી ડમરી

(કંગાળ ?) નીતિ

એ 'આદર્શ સાધુ' ને મન 'ઠગારી'
માયા છે !

*

*

*

સંન્યાસ-વૈરાગ્ય એ જેને મન

ભિન્ન ભિન્ન તરંગો સંકેલવાનો ફાળકો છે,

કાળજીની કાટડીમાં પેસીને

સ્વેતસુખે પાછા ફરવાનું જીવંત 'કૌશલ્ય' છે:

અગ્નિની ભડભડતી ભટ્ટીમાં જે

વાસનાની આહુતિઓ આપે છે,

ને 'અલખ'ની શોધ માટે

પોતાના પ્રત્યેક આત્મ પુફગળને અલખ

બનાવે છે : તે આદર્શ સાધુ :

*

*

*

સંન્યાસનો અંચળો ઓઢી

જે મનથી-અંતરથી સંન્યાસી બને:

વેશ કે શિરમૂંડનની ક્રિયાજ બસ નથી,

પણ અલખ હાથ કરવાને

જે આખા જીવન પ્રવાહે-વિકારાઓ અલખ

થઈ જાય.

દુનિયાનાં વિખવાહથી પોતાને ઉપાડી,

પોતાના ચિત્તને આંતરભિમુખ બનાવે !

કંઈની કે ભેખ જેનાં જીવનથી જૂઠાં નથી :

ભાવનાએ ભાવનામાં ભેખનાં પડછાયા પડે,
 વૈરાગ્ય તેનાં ફેવે ફેવે બેસે,
 ને સૂર્યનાં પ્રતાપી ઓજસ્ જોમ
 સન્યાસના અંચળા અને આત્માને દીપાવે
 તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

‘આદર્શ સાધુના’ આવાગમનમાં

પ્રભુતાના ભણકારા વાગે,
 હૃદયમાં ભૂતકાળની પુનિત સ્મૃતિ,
 વર્તમાનની જ્વલંત પ્રભા,
 ને ભવિષ્યની મોહક કલ્પના જાગે:

*

*

*

સમ્યક્ત્વનાં ઉંચા શિખરો પર જે ચડી

રહ્યો છે,

અંદરનાં દેવની અગમ્ય લીપિ ઉકેલે છે,
 જ્ઞાનની પવિત્રતા સમજી, સંકટોને વિંધનાઈ
 ક્ષાત્રનૂર જેનામાં ઝળકી ઉઠયું છે:
 શોક બકોર વગરનો જીવનવ્યવહાર જાળવે,
 લોલુપતા વિનાના ખાનપાન હોય,

વિશુદ્ધ ને સાવ સાદા જીવનની ફેરમમાં

‘આદર્શ સાધુ’નાં પ્રાણ ડોલતાં હોય,

ભૂતમાત્રમાં પોતાનું ‘દર્શન’ જીએ.

ને શિવમસ્તુ સર્વ જગત :

‘સારાય જગતનું’ ઠલ્યાણુ થાય’

એવી અહોનિશ ભાવના ભાવે તે આદર્શ સાધુ.

✽

✽

✽

આદર્શ સાધુ:

આત્મપ્રશંસાની ઈચ્છા માત્ર ન કરે,

કલ્પનામાંય પરનિંદાનો કચરો ન સંધરે,

આગળ પાછળની ગડમથલને કાન પણ ન દે,

ને વિચારોમાં ઉંડી દૃષ્ટિનો સમાવેશ કરે:—

એવા પુરૂષનાં જીવનની યાત્રાએ જવાનું

દેવોને ય આકર્ષણુ થાય તે આદર્શ સાધુ!

*

*

*

આદર્શ સાધુ દરેક જનાવનું ‘કારણ’ શોધે

ઘણીવાર Mystic ગુપ્તદષ્ટા થઈને

દુનિયાનાં અધારા પર ગુપ્ત બંતી ધરે,

નવનવી ભૂમિકા પર પ્રયાણુ આદરે .

ને નવા નવા ચીજો પાડે,
જગતનો ભાર હૃદય પરથી હટાવી
ગમેતેવા સંયોગોમાં સોંસરે ઉતરે !

*

*

*

‘એકને નમાવે તે સર્વને નમાવે’

‘આદર્શ’ સાધુ’નો એ જપ મંત્ર છે:
એકજ ‘આત્માને’ જીતવાથી
સમગ્ર સૃષ્ટિને એ હરાવે છે:
તપશ્ચર્યા કરીનેજ ક્ષણની કમાણી કરે છે.
ભવ્ય સ્વર્ગનો સેવવા, ને સાક્ષાત્કાર કરવા
એ તેની મંગળ પ્રવૃત્તિ છે:
શાન્તિની ‘માયા’ એ માગતો નથી,
કે મૃત્યુસૂચક શાંતિને સંધરતો નથી,
યુદ્ધઃ આત્મયુદ્ધઃ ને વિજયઃ
અને તે વિજયનાં ક્ષણ ક્રોધે ચિરકાળની શાંતિઃ
આ શાંતિનો જે પરમ પૂજારી છે,
તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

પામરતા કે તુચ્છતાની સામે
'આદર્શ સાધુ'નું જીવન લાલખત્તીસમું છે:

* * *

જેની ભાવના સૃષ્ટિ સોનાથી
મઢેલી હોય તેવી ઝગારા કરે,
હાથની કોમળતાથી જ પત્થરોનાં પાણી કરે,
પોતાના માનસ નીચે જગતઢઢોની
અમૃતસમી અઠસીર ફવાઓ ભરી હોય,
હૃદયનાં ધબકારા સાંભળવા
જે કુશળ વૈદ્ય જેવું કામ કરી શકે
તે આદર્શ સાધુ :

* * *

જેના આત્માનો ઉદ્ધાસ
આપણાં હૃદયને ગલીપચી કરી હસાવે,
પોતાના હૃદયના ધૂપાયણ
સંગીન તારોનાં અવાજમાં લય પામે,
પોતાના અનુભવ અને
જીવનનાં ચાલુ કાર્યો વચ્ચે ભેદ ન હોય,

ઉપદેશ ને અંદગી વચ્ચે તફાવત ન હોય,
 વિચારો જેવા વર્તન હોય,
 ને બહારનાં દર્શન તેવા
 અંદરનાં ઉજળા 'દેવ' હોય, તે આદર્શ સાધુ

*

*

*

શૌર્યનાં ખડગ ખેત્રી શકે તેવા સિદ્ધાંતો
 ને સિદ્ધાંતની પાછળ જીવન જેનું અર્પણ છે
 કર્તવ્યમાર્ગપર પ્રચંડ ઉચ્ચતા ધારી
 જે કર્તવ્યની સફલતા વરે છે,
 તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

‘આદર્શ સાધુ’ શાસ્ત્રોનું પ્રમાણ

ત્યાં સુધી જ સ્વીકારે
 કે જે જીવનને ‘નવદીક્ષા’ આપે !
 આત્મશાંતિનાં વેશમાં ‘આત્મકલહ’ ન ઉપજાવે;
 ‘દીક્ષા’ શબ્દનું પેટાળ તપાસે,
 હરેક શબ્દનાં ઉંડા મર્મ સમજવા મથે,
 સિદ્ધાંતનાં ગર્ભમાંથી સત્ત્વ તારવી લેયે.
 ને શબ્દોનાં બાહ્ય રૂપરંગ પરથી

તત્ત્વનો નિર્ણય કરી નાંખવાની બાલિશતા
'છીછરાવેડા' કે એ ભયંકર 'મિથ્યાત્વ'ને હાંકેઃ
દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ને ભાવનો રંગ ઝોળખે,
અને લેશમાત્ર તામસિકતાના તત્ત્વડામાં

તપાચા વગર

કલહ કુસંપનાં હવાનળો પ્રગટાવ્યા વગર,
ઉલટા પ્રગટેલાને 'ઓહવી'ને
પોતાનો શાંત-મુવાસિત જીવનધર્મ બબલેઃ
જીવનને માત્ર ગતિ-માત્ર ગતિ, આપે,
દિવ્ય પ્રેરણા માય;
અંધારામાંથી કાઢી પ્રકાશમાં ખેંચે,
એજ તેનો ધર્મ, ધર્મનાં સૂત્રોઃ
અને એજ જેની ધાર્મિક ક્રિયાઓઃ
તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

જુદાં ધર્મ-શુદ્ધ ધર્મની કેશજા હોય,
ત્યાં-આદિ, સર્વ કે અંતમાં કલેશ જ ન સંભવેઃ
એવું સમજી જે પોતાને તે પરતે દીક્ષા આપે
તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

પોતાની સ્વતંત્ર 'પસંદગીઓ'

જે 'વિશુદ્ધતા'ની- 'ઉઘાડી આંખ'ની

ગેરંટી આપે,

તે કોઈ વ્યક્તિને, સમાજને, વિશ્વને

કે અમુક સિદ્ધાંતને ન વેચી નાંખતા

પોતાની સ્પૃતિથીજ જીવે ને જાણે,

તે આદર્શ સાધુ.

*

*

'આદર્શ જૈન'નાં 'હિંમળાજનાં હડા'

નામના

એનાં પ્રવાસની અડધી મજલનાં સ્ટેશન પાસે

'આદર્શ સાધુ'નાં માર્ગની તળેટી હોય;

અંતરનાં 'હાહા'-પ્રભુને ભેટવા જે

સ્થિર પગલે ડગ્યાવગર ચડતો હોય,

---

* 'આદર્શ જૈન' નામનું એક પુસ્તક આજ
 લેખકના હાથે આલેખાયું છે. 'આદર્શ સાધુ' નાં
 સાધુત્વનો પ્રવાસ પ્રારંભ એ 'આદર્શ જૈન'નાં
 પ્રવાસમાં અડધી મજલે આવેલા 'હિંમળાજનાં હડા'
 નામનાં સ્ટેશનથી થા :

અને પરિજ્ઞામે ?

પવિત્રતા ને નિર્દોષતાભરી પહાડી હવામાં
ગગનમાર્ગે ઊડી રહેલા તેના દિવ્ય આત્માનાં
પાદામ્બુજમાં દેવોનાં પશુ શિર ઝૂકવાની
આગાહી-કદ્દપનાજ માત્ર
થઇ શકે, તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

જેની વિદ્વત્તા તર્કવાદમાં ઝેડોળ બનતી નથી.

લોકોને ખુશ કરવા નર્તકની કેટીમાં ઉતરતી નથી.

‘ સત્યાભાસ ’ કે ‘ ધર્માભાસ ’ માં

પોતાના ધર્મ સ્વરૂપને હજીવા દેતો નથી

જગત ને રૂઢી નચાવે તેમ નાચતો નથી

અને જે પોતાની ઉચ્ચ ભૂમિકા પર ઉભા રહી

પોતાનાં ભૂમિ સ્થાનનું ગૌરવ સમજી

પોતાના મધ્યખિંદુથી લેશમાત્ર ન ચસકે,

વજ્રની દિવાલ શા મજબૂત રહી

દુનિયાના વિકાર-ધાને ખૂઠા બનાવે

તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

જેનું ચેતન કદી ઉઘતું નથી
તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

દાવપેચથી કે બુદ્ધિવાદનાં મારાથી
ધર્મનાં ખોટા બકારાથી કે ઉપરઉપરનાં
ચળકાટથી

જનતામાં ' પૂજ્ય ' બનવાના તોફાનોને બહલે
અંદરના વૃક્ષને ઉઝેરવા તરફ
' આદર્શ સાધુ ' ની પસંદગી ઉતરે,
જીવનની યુદ્ધકળામાં પાવરધાઇ મેળવે,
ધીરજ ને વિવેક એવાં કેળવાય
કે કોઇથી ચળાવી શકાય નહિ,
અને જેનાં તપ, વિદ્યા ને ચારિત્રનો સરવાળો
નમ્રતાભરી જ્ઞાનદૃષ્ટિમાં શમે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

આત્મ સંસ્કારની સાફી શોભા જેની

પ્રત્યેક ક્રિયામાં નજરે ચડે,
બુદ્ધિ પાર ભેદીને આગળ જઇ શકે,

ધર્મનો ઉપદેશ સદા કરવાને બહલે
જેનું જીવન જ ધર્મમય હોય—
તેથી જીવન જ ધર્મની ભાષા બોલે,
જીવન જ નીતિનો ‘અખંડ’ પ્રવાહ હોય,
શબ્દોનાં ચોસણાં ધર્મનાં પવિત્ર નામ નીચે
સોંધા બનાવી જગતમાં
‘નાસ્તિકવાદ’નો પ્રચાર કરવાને બહલે
જેનામાં શબ્દોની પવિત્રતા ને
ધર્મસૂત્રોનાં મૂલ્ય આંકવાની
સંપૂર્ણ સફળુદ્ધિ બરી હોય ! તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

જે સંત પુરૂષનાં ચરિત્ર—શ્રવણથી

*‘શ્રાવક’નું મન બળવાન બને,
જીવન આશાભર્યું ને તેજસ્વી થાય,
સખળ ને પ્રભાવશાળી આંદોલન આસપાસ
ફેરી વળે,
માનવધર્મનાં સાચા ઉપાસક થવાની લક્ષિત બળે,
અને જેની સાધનાની જ્યોત
પોતાને અને પરને અજવાળી કાલ્પના પ્રદેશે

*શ્રવણ કરે તે શ્રાવક.

લઈ જાય, તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

જેનું જ્ઞાન

અભિમાનનાં ગળારાં પર ઉડે નહિ,
કે વાહવિવાહની ગટરમાં ગોંધાય નહિ,
માત્ર મગજને જ્ઞાનથી ન ભરે,
પણ પોતેજ 'આખો' જ્ઞાનમય-પ્રકાશમય બને !
હૃદય ને વર્તનમાં જ્ઞાનની સુવાસ પ્રસારે,
મગજ ને હૃદયનાં ગુણો વચ્ચેનો તફાવત તપાસે,
અપ્રસિદ્ધિમાં ગૌરવ માને,
ને દુઃખથી તપી તપીને શુદ્ધ થવા મથે છે !
'શુદ્ધાશય'નાં રાહ પર ધીમું, પણ
અવિશ્રાંતપણે ધપી રહે છે,
બૂલેલા માર્ગનું- 'મિથ્યા દુષ્કૃત' લઈ
'આદર્શ સાધુત્વ'નાં દ્વારે પ્રવેશે છે !
તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

‘આદર્શ સાધુ’

આત્મ સુધારણા કાળે જ શાસ્ત્રો વાંચે,

પરોપકાર: સતાં વિમુતય
 પરોપકાર કરવામાટેજ અંદરની કળાઓ શીખે !
 નયન કમળો કોઈ અગમ્યના ચિંતનમાં
 નીચાં ઢળી રહ્યાં હોય,
 ને મૃત્યુની ચિંતા છોડી, જે
 ધર્મ (Duty) ને જીવનને તાણે તાણમાં
 વણી રહે, તે આદર્શ સાધુ :

*

*

*

જગતમાં સહાનુભૂતિની શોધમાં રખડવા કરતાં
 આદર્શ સાધુ—

પોતાની ‘મજબૂતાઈ’ સિદ્ધ કરે,
 ‘સહાનુભૂતિ’ લેવા કરતાં ‘દેવ’માંજ આનંદ,
 પોતાનાં વિચારની મૂર્તિઓ ઉભી કરે,
 જાંઠગીમાં પોતાને ‘અનુભવવા’નું હોય
 તેજ શબ્દો જીભેથી ઉચ્ચારે,
 “સાચું કર્તવ્ય ખૂશ અંતમાં શમાય નહિ.
 વફાદાર વિચારો ખોટા કર્તવ્યમાં ખેંચે નહિ
 પ્રભુમય જીવન ગાળનારને કોઈ
 લેશમાત્ર તકલીફ પહોંચાડી શકે નહિ
 અને પોતાની શાંતિમાં કોઈ અશાંતિનું

આરોપણ કરી શકે જ નહિ"
 આવી પછી ખાતરી થરીને
 'આત્માનંદ'ની મીઠી ગોળીઓ જ
 શ્રોતાને સંભળાવવામાં જે મસ્ત છે
 તે આદર્શ સાધુ.

'આદર્શ સાધુ'ના હાથમાં
 ભયને છૂતવાની શક્તિઓ છે,
 ઉદ્વેગને વિસારવાનું સામર્થ્ય છે.
 નવો ઉત્સાહ, નવીન પ્રકાશ, તાજગી
 નિજનંદ ને રૂપેરી ઝંકારભયાં
 મસ્તગાનની જેને ખસીસ છે તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

કુંહલોલતાભર્યો સ્મિત,

મોક્ષની સોહામણી આશા
 ને સોમેરી સ્વપ્નોની જેને નવાજે છે,
 'આદર્શ' મુખજ પવિત્ર જીવન જીવવાની
 તાકાદનાં મંગળ દર્શન કરાવે છે !
 સત્ય ને જ્ઞાનનો દીપક તમાં માર્ગને અજવાળે,
 પ્રેમનાં બહુથી જ સારી સૃષ્ટિને કેદ કરે,

તેનાં હેતનાં ફિરજો ઝોચા હોય, કે
 જે જે ઝીલે તે કંચનવણુ ચાપ:
 હૈય નીચ કે નાના મોટાના લોક
 ‘આદર્શ સાધુ’ના આત્માએ ભાંગ્યા છે,
 સમાનભાવથી હૈયને તેણે પખાખુ છે,
 વિમળતા ને વિશાળતા
 તેનું સવાર સાંજનું પ્રતિક્રમણ છે;
 અને હસતાં હસતાં જ જીવવું ને
 હસતાં હસતાં મરવું:—
 તે જેનું પરમ પવ્યઆણુ છે તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

‘આદર્શ સાધુ’ ના અંતરના ભરપૂર આનંદ
 અને સનાતન સંતોષનું
 એકજ વિશ્રામમંદિર ‘મુક્તિ’ છે:

*

*

*

‘આત્મવંચના’ની કાળી વાદળીઓ
 ‘આદર્શ સાધુ’નાં જીવનરાત્ર્યમાં નથી,
 પાખંડ કે અભિમાનનાં ઝેરી વાપરા
 એના સીમાડાનેય સ્પર્શી શકે નહિ.

અંચળ તરંગોને જે દેશવટો સુણાવે છે,
 ને 'ધારેલું' પ્રાપ્ત કરવાને
 પોતાનું તપોબળ ખીલવે છે, તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

‘આદર્શ સાધુ’ પાપીને નહિ

પણ “પાપમય મનોદશાને” ઘિઝારે !

એના ઘિઝારમાં ય પ્રેમ હોય,

એનાં તિરસ્કારમાં ય સ્નેહ ઝરે !

એ સ્નેહની ઠંડી એવી પ્રબળ છે

કે પાપના અગ્નિને ખૂઝાવી નાંખે,

એ પ્રેમનો ખરક એવો છે

કે પાપીના અંતરને ય થીજવી દે !

*

*

*

આધ્યાત્મિક યુદ્ધ ને જીતી જાને

‘આદર્શ સાધુ’નું એકજ સ્વરૂપ છે:

*

*

*

અડગ ધૈર્ય ને સહનશીલતા

એ આદર્શ સાધુનાં આભૂષણ છે:

‘હું’ ને બદલે ‘આપણું’—

એ તેના વ્યાપક જ્ઞાનનું ગૌરવ છે:
 ને જ્યાં પગલાં પડે ત્યાં ત્યાં
 પ્રતિભાશાળી વાતાવરણ ઉભું થાય
 એજ 'આદર્શ સાધુ'ની મહાન ઓળખ છે:

*

*

*

પુશામતનાં મીઠાં ઝેર
 'આદર્શ સાધુ'નાં સાધુત્વને મારી શકે નહિ,
 ગાળોના વરસાદમાં
 એનાં વ્યક્તિત્વને તાણી શકાય નહિ,
 'આશમ'ની મશરૂ તળાઇમાં સુવાડી
 એ યોધાના જીવનને હણી શકાય નહિ !
 'કાંટા'નો મુગટ પહેરાવી
 એકપણ અશ્રુ આંખેથી પડાવી શકાય નહિ,
 એ તો સમભાવથી સહેનારો-
 મહા અભિગ્રહી આદર્શ સાધુ:

*

*

*

આશા ને હર્ષના સંદેશા

એની સુખાકૃતિમાં ભર્યા છે.
 પ્રગતિ ને પવિત્રતાના પાઠો

જેનાં જીવનપૃષ્ઠોમાં પડ્યા છે તે આદર્શ સાધુ.

*

*

*

અસામાન્ય જીવનશૈલી.

એ ‘આદર્શ સાધુ’ નો ઇતિહાસ છે,

અફૂલત જીવન બગીચો

એ તેને વિહરવાની ‘ભૂચોળ’ છે:

પ્રતાપી આત્માનું તેજ

એ જેનું ‘હીપ્પોટીઅમ’ છે,

ને માનસિક બળવાથી સારીય

સૃષ્ટિને જે સમૃદ્ધ કરી શકે છે

તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

અનંત જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્રનો

પોતાને ‘સ્વામી’ માને તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

વૈરાગ્યના નામે ‘વેરાગીપણું’ જે સજે

અહિંસાના નામે ‘કાચરતા’ને ન સંઘડે,

આધ્યાત્મિકતાના નામે બગલાવૃત્તિને ન પોચે,

ને પ્રભુને નામે પાખંડને ન પૂજે

તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

જેની હાજરીમાં ગાવાનું થેન ચડે,
એનાં સુખદર્શનથી હૃદયમાં સંગીત સ્પુરે.
પણ ગાયું-ગાઈ શકાય નહિં,
કે સંગીતને છેડી શકાય નહિં,
તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

‘ આદર્શ સાધુ :

Passive નિષ્ક્રિય જીવનમાંથી નીકળી
Active ક્રિયાકારક ‘ સામાયક ’ માં રમણ કરે,
સ્થિતિ ચુસ્તતામાંથી પોતાને વિખાડી લઈ
‘ ઝરા ’નાં ઝરણ માફક થઈ !

*

*

*

અગાધ શાંતિમાંથી જે

Voice of Divinity દિવ્યતાને

થેરો અવાજ ઝીલે છે.

કુદરતનાં ઝરણોથી ભરપૂર

પોતાના ‘ આદર્શ જીવન ’માંથી જ
યુગયુગ સુધી વંચાય તેવાં ‘ શાસ્ત્રો ’ ને
જન્માવે છે.

Show દેખાવ—બાહ્ય દેખાવ

જેની પ્રકૃતિમાં નથી.

અંદર અંદરનું શુભ પ્રસ્થાન

એ જેનાં ચડતા આત્માનું વહેણ છે

તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

‘ આદર્શ સાધુ ’

અભિમાનથી નહિં, તુચ્છતાથી નહિં,

પણ ભવ્ય ભાવનાથી

પોતાને ભવ્યતાનો અધિકાર માને !

અને એવી નિર્દોષ ભવ્ય ભાવનાથી

મહાપદને વરે !

*

*

*

તેના આત્માના નિર્મળ સંસ્કારો

પવિત્ર ભાવનાઓ ને વિશુદ્ધ મનોદશા

તેની ગેરહાજરીમાં પણ વાતાવરણમાં રમે;

હવાનાં અણુએ અણુમાં જીવી રહે !

* * *

જેને કેાઈ સ્થળે ખેંચાવાનું ન હોય,
પણ પોતાના સાધુ જીવનની પ્રતિભા,
વીરતા, પવિત્રતા, શક્તિ ને આત્માની
' મોહિની ' જ જગતને પોતાની તરફ ખેંચે !
' વાડાવાણી ' કે ધર્મ-સંપ્રદાયના લેહ વગર જ્યાં
સૌ સ્વાભાવિક લોહચુંબક પાસે ખેંચાઈ આવે,
તે આદર્શ સાધુ :

* * *

સંસારની સર્વે શક્તિ, ને સમૃદ્ધિ
ચક્રવર્તિઓનાં વૈભવ વિશ્વાસ ને ઋદ્ધિસિદ્ધિ
પણ જેનાં બળવાન ચરિત્રનાં પ્રભાવ
કે માનસિક બળના પાસે તુચ્છ ભાસે !
જેનાં પગની રજ પણ દુનિયાને
સાચું દેવમંદિર બનાવે તેવી પવિત્ર હોય,
અને જેનાં સાધુજીવનની સમાપ્તિ
રંજનકર્તા નીવડે,

વર્તમાનને સ્વીકારે, ભૂતનાં પ્રદ પર
અનેક સુખદ ને મીઠી યાદગીરીઓના
લીસોટા કરતું જાય !

અને જગતની રોતણ 'મુસ્ત' પર
આનંદની મધુરી ફરફર ઉડાડતું જાય,
તે આદર્શ સાધુ :

*

*

*

Spiritual Strength આત્મબળ

એ જેનાં મોક્ષનું પહેલું સાધન છે,
'આત્મ સ્વાતંત્ર્ય' મંદિરનાં શાશ્વતોમાં
પૂરવાની એ જ પ્રથમ ને વહાલી વસ્તુ છે :
'નિયમોનું પાલન' એ જેના
મોક્ષનાં ચડતાં ઉતરતાં પગથીયાં છે,
ધારેલા ધ્યેય પર પહોંચવા
મુંગું મંથન માંડવું એ અચળ 'ધ્યાન' છે
તે આદર્શ સાધુ :

*

*

*

“મોક્ષને મેળવનાર પોતા જ છે,
'પોતા' સિવાય પરની સહાય મોકામી છે.”

અને પોતે જ મોક્ષનો ધણી છે. ”
આણું સમજે, હરનિશ ચિંતવે,
ને મોક્ષને મેળવવા ચત્ન કરે તે આદર્શ સાધુ !

*

*

*

‘ આદર્શ સાધુ ’ નાં અંચળા પર
સંધ્યાનાં રંજ કદી ઉતરે જ નહિં,
ત્યાં તો પ્રભાતનાં ખીલતાં
તાબાં ને ખૂશનુમા કિરણો રમે,
કિરણે કિરણે એ
મુક્તિની ખ્યાસને જગાવે,
માનવતાનાં મોલ પકાવે !
પહેલાં ‘ જનત્વ ’ ની ખીલવણી કરે,
પછી ‘ સાધુત્વ ’ ના રંજથી ઓપે,
ને ‘ ચોગી ’ નાં ધ્યાનથી
આત્મા-પરમાત્માના દીર્ઘ ચિંતનમાં
બહારની સઠળ જંબળોને ફેંકી દઈ
અંદરમાં ‘ રૂબી ’ રહે !
‘ પ્રીત્યુક્ત ’ ની ‘ મસ્તી ’ માણે,
અનંતની સાથે સંપૂર્ણ તાહાત્મ્ય સાધે,

અને તેજ-તૈજ, ને તેજમય થઈ
 સિદ્ધશિલામાં બેઠેલા
 સિદ્ધોનાં પ્રકાશમાં જઈ મળે,
 પ્રકાશમાં પ્રકાશ થઈને તગતગ્યા કરે—
 તે આદર્શ સાધુ: સિદ્ધ આત્મા !
 વંદનીય સિદ્ધ આત્મા !

*

*

અનંત શાંતિની શોધમાં

જે આત્મા હરનિશ ભ્રમ્યા કરે,
 પળેપળની શાંતિનું 'દેહાદર્શ' રાખે,
 ક્ષણેક્ષણની શાંતિનો સ્વરૂપો કરે,
 'ચેતન' ને 'પ્રકાશ' ની 'લીક્ષદ'માં બે,
 જ્ઞાન ને દર્શનનાં, તેજથી ભરે,
 અને 'કલ્યાણ'નાં 'અમૃત' આવી મીઠાને
 કલ્યાણનાં જ મેઘ વરસાવી
 આકાશમાર્ગે ઉડી જાય !
 તે આદર્શ સાધુ:

*

*

*

આદર્શ સાધુ

એ તો આકાશી જાળી :

ગગનમાં વિહરતો

પાંખાળો વિદ્યાધર !

એવાના

આવતાર અવનિને ઉજળો,

એવા આત્માનો સ્પર્શીય

પૃથ્વીને પવિત્ર કરે !

*

*

*

ધન્ય હો ! ધન્ય હો !

જેણે આણું કાન્ય દર્શન કર્યું છે

તેમને ય ધન્ય હો !

જગત આખું એવા

પુણ્યશાળીનાં તપતેજ પર

જીવી રહ્યું છે.

એવાનાં મિલન માટે જ

આજે અહોનિશ જાળી રહ્યું છે :

*

*

*

સાંભળો ! દર દરથી અવાજ આવે છે.

સાધુના કાત્વિક આત્મામાંથી

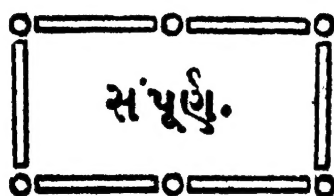
એ સંગીત સૂરો સંભળાય છે:

હલો, હલો ! હલાય તેટલું:

“ શિવમસ્તુ સર્વ જગત : ”

સુંદરમ્ ! સુખદાયી ! કલ્યાણમ્ : કલ્યાણમ્

ૐ અર્દમ્

સહૃદયો !

કાર્યાલયનો વાર્ષિક રીપોર્ટ આપને મળ્યો હશે. અમને વિશ્વાસ છે કે રીપોર્ટ વાંચવાથી કાર્યાલય પરત્વે આપને સંતોષ ઉત્પન્ન થયો હશે. જૈન સમાજની યત્કિચિત્ સાહિત્યસેવા બળવતું આ પ્રકાશનખાતું આપના તકરથી દરેક પ્રકારની મદદ ઇચ્છે છે. આપની ફરજ એ છે કે પહેલી તકેજ તેના સાહિત્યનો સ્વિકાર કરી મેમ્બરોના લિસ્ટમાં નામ નોંધાવશો.

બીજું વર્ષ શરૂ થયું છે. તેનું પ્રથમ પુસ્તક 'આદર્શ સાધુ' આપના હસ્તમાં છે. આપની શ્રમભરી કમાણીનો સહવ્યય, આ સંસ્થાદ્વારા કરશેજ એટલું ઇચ્છીશું.

પુસ્તકના પ્રકાશનમાં દરેકને સગવડ હોવી આપીએ છીએ.

લખ્યા:—

શ્રી જૈન સસ્તું સાહિત્યપ્રચારક કાર્યાલય
કલોલ.

